

**MAZOWSZE
NA FILMOWO**

**PRZEWODNIK
TURYSTYCZNY**

Mazowsze.
serce Polski

**MAZOWIECKA
REGIONALNA
ORGANIZACJA
TURYSTYCZNA**

Autor przewodnika:

Marek Szymański

Zdjęcie na okładce:

Filmoteka Narodowa

Współpraca:

Adam Jasiński

Opracowanie i redakcja:

Euro Pilot Sp. z o.o.

ul. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa

www.europilot.com.pl

Wydawca:

Samorząd Województwa Mazowieckiego

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

Departament Kultury, Promocji i Turystyki

ul. B. Brechta 3, 03-472 Warszawa

tel.: 22 597 95 01

e-mail: dkpit@mazovia.pl

Współwydawca:

Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna

ul. Nowy Świat 27, 200-029 Warszawa

tel.: 22 877 20 10

www.mrot.pl

Aktualizacja i dodruk przewodnika sfinansowany został w 2018 r. ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Wszelkie prawa, w tym wzór map i układ graficzny przewodnika zastrzeżone. Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana bez pisemnej zgody Wydawcy i Autora.

ISBN 978-83-8009-864-0

Wydanie IV

Warszawa, 2023

Gdzie naprawdę mieści się siedziba biskupa z serialu *Ojciec Mateusz*? Jak dotrzeć do karczmy Jankiela z Wajdowskiej adaptacji *Pana Tadeusza*? Odpowiedzi na te i inne pytania związane z ulubionymi filmami i serialami można znaleźć na szlaku „Mazowsze na filmowo”.

Drogę do miejsc znanych z dużego i małego ekranu wskaże miłośnikom filmów niniejszy przewodnik. Wycieczka tropem realizowanych na Mazowszu produkcji pozwoli kinomanom zobaczyć plenery, które zachwyciły reżyserów i scenografów, poznać tajemnice powstawania kinowych i telewizyjnych obrazów oraz odkryć urodę i różnorodność tego regionu.

Na szlaku można znaleźć średniowieczne zamki (Czersk), twierdze obronne (Modlin), zabytkowe katedry (Płock), urokliwe rzeki (Liwiec), bogactwo flory i fauny (Puszcza Kampinoska), a także tętniącą życiem metropolię z drapaczami chmur, Zamkiem Królewskim, dostojną ulicą Senatorską i bogactwem wielokulturowości prawobrzeża.

Przewodnik zawiera również informacje o ważnych pozafilmowych atrakcjach. Podpowiada, jak aktywnie spędzić czas na turystycznych szlakach, w jakich miejscach zatrzymać się na weekend z całą rodziną oraz gdzie można dobrze zjeść i wypić pyszną kawę.

Miejsc, których walory wykorzystano w filmach, jest na Mazowszu bardzo dużo, i ciągle pojawiają się kolejne, bo przecież wciąż powstają nowe filmy i serie, które podbijają serca widzów. Warto zobaczyć je także poza kadrem!

Marek Szymański, autor książki *Polska na filmowo*

Filmowe ciekawostki

Stare Miasto w Warszawie, fot. Euro Pilot

O mazowieckim **Krasnosielcu** było ostatnio bardzo głośno. 4 kwietnia 2023 roku minęło bowiem 100 lat od powstania jednej z największych na świecie wytwórni filmowych Warner Bros. Jej twórcami było czterech braci. Trzech z nich: Albert, Sam i Harry, przyszło na świat właśnie w Krasnosielcu, jako Aaron, Szmul i Hirsz Wonsal. Przypomina o tym odstonięta z okazji jubileuszu tablica pamiątkowa w parku przy Urzędzie Gminy, który zyskał imię Braci Warner. A także filmowy mural na budynku urzędu. Czyż nie warto właśnie tutaj rozpocząć swojej filmowej podróży po Mazowszu?

A może jednak w **Warszawie**, ulubienicy filmowców? W 2022 roku producenci aż

576 razy występowali do władz Warszawy o zezwolenia na realizację zdjęć. Przełożyło się to na aż 1275 dni zdjęciowych, setki klapsów i tysiące ujęć, które już można lub niedługo będzie można obejrzeć na srebrnym ekranie.

Najlepiej takim z klimatem i historią w tle...

www.iluzjon.fn.org.pl

Iluzjon – Muzeum Sztuki Filmowej. Magiczne kino studyjne w magicznym miejscu: w cichym otoczeniu skwery Antoniego Słonimskiego. Po licznych przeprowadzkach ostatecznie zdomowiło się w wyremontowanym

modernistycznym budynku, w miejscu dawnego kina Stolica. Ambitny repertuar, pokazy kina niemego, aktualności filmowe z Polski i ze świata, prelekcje. Kino pod opieką artystyczną Filмотeki Narodowej. Dobra kawa, kanapki i ciasta w Iluzjon Café Bar.

Adres: ul. Narbutta 50 a

www.fotoplastikonwarszawski.pl

Fotoplastikon w Kamienicy Hoserów.

Powstał w 1905 roku, co czyni go najstarszym czynnym fotoplastikonem w Europie. Kto dzisiaj pamięta, co to jest fotografia stereoskopowa? Archiwalne i współczesne trójwymiarowe fotografie zabierają widzów w dalekie podróże, ale także do dawnej Warszawy. Atmosfera jak w przedwojennym kinie. Warszawski Fotoplastikon wykorzystano w kilku znanych serialach i filmach, takich jak **Stawka większa niż życie**, **Polskie drogi**, **Dom, Warszawa**. Oddział Muzeum Powstania Warszawskiego.

Oddział Muzeum Powstania
Warszawskiego

Adres: Al. Jerozolimskie 51

www.wff.pl

Warszawski Festiwal Filmowy. Prestiżowa impreza o międzynarodowym charakterze, jedno z najważniejszych wydarzeń dla miłośników dobrego kina. Festiwal jest akredytowany przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Producentów Filmowych, podobnie jak festiwale w Cannes, Wenecji czy Berlinie. Impreza organizowana cyklicznie w październiku. Festiwalowi towarzyszą warsztaty dla młodych twórców Warsaw Next.

www.kinoatlantic.pl

Aleja Gwiazd i kino Atlantic. Pasaż Wiecha przebiegający obok budynków Ściany Wschodniej stał się warszawską Aleją Gwiazd. Między płytami chodnikowymi zainstalowano mosiężno-granitowe tablice z sentencjami takich gwiazd światowego kina jak Penelope Cruz („Moją ambicją jest być szczęśliwą”), Woody Allen („Jedyną rzeczą, którą chciałbym zmienić, jest moje życie”) i wielu innych. Tuż obok, przy ulicy Chmielnej, znajduje się kino Atlantic – w okresie międzywojennym najnowocześniejsze warszawskie kino. Atlantic także dzisiaj – dzięki różnicowanemu repertuarowi i klimatowi sprzed lat – przyciąga wielu widzów.

Adres: ul. Chmielna 33

www.kinoluna.pl

www.kinomuranow.pl

Kina Luna i Muranów. Są kina w Warszawie, które dzięki panującemu w nich klimatowi oparły się naporowi multiplexów i wielkich kinowych sieci. Należy do nich kino Luna, położone nieopodal placu Zbawiciela, które konsekwentnie promuje różnorodną twórczość: od hollywoodzkich superprodukcji po kino niezależne z całego świata. Kino Muranów, gdzie promowane jest kino europejskie, zostało uhonorowane nagrodą Europa Cinemas Award.

Adresy:

Kino Luna, ul. Marszałkowska 28

Kino Muranów, ul. Andersa 5

1 WARSZAWA

SPACER Z OGRODU SASKIEGO DO NOWEGO MIASTA

Stolica jest niewyczerpanym źródłem inspiracji dla kolejnych pokoleń filmowców. Spacer po lewobrzeżnej Warszawie możemy rozpocząć od historycznego Ogrodu Saskiego – jednego z najpiękniejszych warszawskich parków z ciekawą filmową historią. To właśnie tutaj – przed zabytkową dziewiętnastowieczną Fontanną Wielką, która jest centralnym punktem Ogrodu – rozegrała się kulminacyjna scena komedii romantycznej **Tylko mnie kochaj** (2006). Julia spotkała się przy fontannie z Michałem i małą Michaliną, która okazała się ich wspólnym dzieckiem. W głównych rolach wystąpili Agnieszka Grochowska i Maciej Zakościelny. O tym, że **A OGRÓD SASKI** to doskonałe miejsce na randkę, przekonaliśmy się także tytułowy bohater komedii **Och, Karol** (Jan Piechociński), który umówił się tutaj z kolejną dziewczyną. W parku znalazł także schronienie słynny malarz-prymitywista Nikifor Krynicki w dramacie biograficznym **Mój Nikifor** (2004), z życiową rolą Krystyny Feldman. Filmowy Nikifor uciekł z własnego wernisażu w pobliżu **B GALERII ZACHĘTA** (pl. Małachowskiego 3). Piękny, wybudowany w stylu włoskiego renesansu budynek Zachęty szczęśliwie ocalał w czasie wojny, a Niemcom służył jako „Haus der Deutschen Kultur” – Dom Kultury

Niemieckiej. Nawiązuje do tego faktu pierwsza scena znanego dramatu wojennego w reżyserii Jana Łomnickiego **Akcja pod Arsenalem** (1977). Szare Szeregi zorganizowały w tym miejscu akcję tzw. małego sabotażu, a Jan Bytnar – „Rudy” ściągnął z budynku Zachęty hitlerowską flagę ze swastyką i zamienił ją na biało-czerwony sztandar. W rolę legendarnego Rudego wcielił się Cezary Morawski.

Zamach w Zachęcie

Galeria Zachęta pełniła funkcje wystawiennicze od początku swojego istnienia czyli od grudnia 1900 roku. Obecnie to najbardziej prestiżowa galeria prezentująca sztukę współczesną. Ale nie tylko ze sztuką związana jest historia tego miejsca. 16 grudnia 1922 roku zastrzelony został w Galerii pierwszy prezydent RP Gabriel Narutowicz. Do zbrodni, której dokonał malarz Eligiusz Niewiadomski, doszło w atmosferze politycznej nagonki. Zabójca oddał do prezydenta trzy strzały z rewolweru. O tych dramatycznych wydarzeniach opowiada znakomity film Jerzego Kawalerowicza **Śmierć prezydenta** (1977). Scena zabójstwa powstała w autentycznych wnętrzach Galerii.

Grób Nieznanego Żołnierza przy placu Zwycięstwa, fot. Euro Pilot

Żyrafa na placu Piłsudskiego

Nieomal naprzeciwko hotelu Sofitel Victoria usytuowany jest Grób Nieznanego Żołnierza, czyli de facto ocalałe fragmenty arkad po zburzonym w czasie wojny Pałacu Saskim. Grób upamiętnia bezimiennych żołnierzy poległych w obronie kraju. On także kilkakrotnie pojawia się w polskich filmach. Widać go w końcowej scenie filmu **Warszawa** (2003) w reżyserii Dariusza Gajewskiego. Klara (Agnieszka Grochowska) i Paweł (Łukasz Garlicki) docierają po zmroku na plac Piłsudskiego. Dookoła śnieg, a oni mają przed sobą niecodzienny widok: obok Grobu Nieznanego Żołnierza przechadza się żyrafa.

Źródło: Polska na filmowo

Tuż przy Zachęcie stoi hotel Victoria – obecnie **SOFITEL VICTORIA** – zdecydowanie najbardziej „filmowy” hotel w Polsce. Wybudowano go w latach siedemdziesiątych XX wieku, a ponieważ należał wtedy do najbardziej luksusowych – chętnie wykorzystywały go ekipy filmowe. Tak jest zresztą do dnia dzisiejszego. Porucznik milicji Sławomir Borewicz – zagrany przekonująco przez Bronisława Cieślaka – zaprosił do hotelowej kawiarni swoją byłą żonę w serialu **07 zgłoś się** (1981, odcinek 12, **Ścigany przez samego siebie**). Eksmałżonkę Borewicza zagrała piosenkarka i aktorka Izabela Trojanowska. Lubił tu także wpadać inny superglin, komisarz Halski w serialu **Ekstradycja** (1995–1999, w głównej roli Marek Kondrat), choćby wtedy, gdy szukał noclegu u swojego

Krystyna Feldman (Nikifor) i Roman Gancarczyk (Marcin Wtosiński) w filmie **Mój Nikifor**, fot. Tricolors/East News

„Dzień dobry, czy jest suchy chleb dla konia?”

Jarema Stępowski w serialu **Wojna domowa**
(reżyser Jerzy Gruza)

kolegi – szefa hotelowej ochrony. Ale najstynniejszą bez wątpienia scenę z Victorią w tle można zobaczyć w kultowej komedii **Miś** (1980) w reżyserii Stanisława Barei. Chcąc zaimponować kierowcy, goniec z wytwórni filmowej wysiada przed hotelem i chwali się, że idzie tutaj na śniadanie. W rzeczywistości po wejściu do hotelowego holu wybiega drugim wyjściem do pobliskiego ohydneho baru z chamską obsługą (hotel Victoria: ul. Królewska 11).

Opuścmy Ogród Saski oraz plac Piłsudskiego i kierujemy się na historyczną ulicę Senatorską. Należy ona do reprezentacyjnych traktów stolicy, stoją przy niej dawne magnackie rezydencje i pałace; komunikacyjnie wiąże trzy ważne place Warszawy – Bankowy, Teatralny i Zamkowy. Kierując się w stronę placu Zamkowego i Starówki, mijamy po prawej stronie **KOŚCIÓŁ ŚW. ANTONIEGO PADEWSKIEGO** (ul. Senatorska 31/33), który można zobaczyć w filmie sensacyjnym **Jack Strong** (2013) Władysława Pasikowskiego. Słynny reżyser wykorzystał piękne kościelne krużganki do utrwalenia scen tajnych spotkań pułkownika Kuklińskiego z agentem CIA Davidem Fordenem. W krużgankach zwracają uwagę tablice wotywnie, część z okresu międzywojennego. Świetną kreację pułkownika Kuklińskiego stworzył w filmie Marcin Dorociński. Dokładnie naprzeciw kościoła – w niskim, trzypiętrowym bloku przy ulicy Senatorskiej 24 – mieszkali bohaterowie serialu **Wojna domowa**

Raper w Reducie

Okolice placu Teatralnego były w czasie ostatniej wojny miejscem wielu dramatycznych wydarzeń. We wrześniu 1939 roku Stefan Starzyński dowodził z ratu-sza cywilną obroną miasta. Cztery lata później na ulicy Senatorskiej żołnierze polskiego podziemia zuchwale prze-chwycili z rąk Niemców 105 milionów złotych (Akcja „Góral”). W czasie po-wstania warszawskiego toczyły się tutaj zacięte walki zakończone udanym prze-biciem się powstańców ze Starego Mia-sta do Śródmieścia. Przy ulicy Bielań-skiej – wokół siedziby przedwojennego Banku Polskiego – powstańcy utworzyli redutę. Dziś w tym miejscu – z wykorzy-staniem dawnej fasady budynku – po-wstało centrum konferencyjne Reduta Banku Polskiego. Znany raper O.S.T.R. kręcił tutaj teledysk **Ballada o Roju**, który promował dramat wojenny **Histo-ria Roja** (2016).

Czarna niedziela 1944

Zdobycie przez powstańców, a potem eksplozja transportera Borgward B IV to jeden z najtragiczniejszych dni powstania. W „czarną niedzielę” 13 sierpnia 1944 roku zginęło ponad 300 osób – powstańców oraz przypadkowych uczestników triumfalnego pochodu ze zdobycznym transporterem. Do eksplozji doszło prawdopodobnie przypadkowo, choć długo utrzymywano wersję o czołgu pułapce. Siła wybuchu była tak ogromna, że szczątki ludzkich ciał zostały rozrzucone na odległość kilkuset metrów. W filmie **Miasto 44** scena eksplozji została nakręcona na ulicy Mostowej, ale w rzeczywistości doszło do niej na pobliskiej ulicy Kilińskiego.

(1965–1966). To z tego serialu pochodzi piosenka *Wojna domowa od wielu wieków trwa*, dobrze pamiętana przez pokolenie dzisiejszych pięćdziesięciolatków (słowa: Ludwik Jerzy Kern, muzyka: Jerzy Matuszkiewicz).

Jeśli młodszy widzowie nie mieli okazji zobaczyć tego doskonałego serialu, z całą pewnością skojarzą inny – współczesny serial kryminalny **Glina** ze świetnymi kreacjami Jerzego Radziwiłowicza i Macieja Stuhra. Nieco dalej – przy ulicy Senatorskiej 18a, róg Bielańskiej – stoi bowiem odrestaurowana kamienica, historycznie zwana **KAMIENICĄ BRUNA**, która była ważnym plenerem w serialu **Glina** (2004–2008). Policjanci z komendy stołecznej obserwowali to miejsce, ponieważ pracowała tutaj Patrycja,

Fontanna Witelka w Ogrodzie Saskim, fot. Euro Pilot

„Dla Boga, panie Wołodyjowski! Larum grają! Wojna! Nieprzyjacieli w granicach! A ty się nie zrywasz! Szabli nie chwytasz? Na koń nie siadasz?”

*Książd Kamiński w scenie pogrzebu
Michała Wołodyjowskiego
w filmie **Pan Wołodyjowski**
(według powieści Henryka Sienkiewicza)*

dziewczyna lokalnego gangstera o pseudonimie Pulpet. I właśnie przed tą kamienicą Pulpet zginął w wyniku mafijnych porachunków. Budynek, wraz z całą północną pierzeją placu Teatralnego, został zrekonstruowany w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Szczególnie efektownie wygląda teraz fasada neorenesansowego Pałacu Jabłonowskich (ul. Senatorska 14/16), historycznego budynku stolicy, dawnego ratusza i siedziby władz miasta. Warto przejść tą dostojną ulicą aż do placu Zamkowego, bo po drodze jest co podziwiać. Na placu Teatralnym stoi przecież monumentalny budynek Teatru Wielkiego – Opery

Pałac z widokiem

Nie sposób wyobrazić sobie zwiedzania filmowej Warszawy bez popularnego „Pekinu”, czyli Pałacu Kultury i Nauki. Sylwetkę budynku widać w kilkudziesięciu (!) produkcjach filmowych. Na trzydziestym piętrze Pałacu znajduje się jedna z największych atrakcji Warszawy – taras widokowy, z którego możemy podziwiać panoramę stolicy. W budynku działa Centrum Warszawskiej Informacji Turystycznej (wejście od Emilii Plater). Pałac i jego wnętrza możemy zobaczyć między innymi w komedii **Miś**, dramacie wojennym **Europa, Europa** oraz w serialu **Ekstradycja**, a także w międzynarodowej produkcji **Ukryta Gra** (2019) z Billem Pullmanem i Robertem Więckiewiczem w rolach głównych.

Narodowej, przed nami znajduje się barokowy pałac Blanka, a obok klasycystyczny budynek Pałacu Prymasowskiego (ul. Senatorska 13/15).

Zanim z placu Zamkowego – po wypiciu kawy albo delektowaniu się dobrą kuchnią – ruszymy na podbój Krakowskiego Przedmieścia, skróćmy w lewo, w ulicę Podwale. Biegnie ona wzdłuż dawnych zabytkowych murów miejskich. Dla nas – obok niewątpliwych uroków tego zakątka – ważne są także akcenty filmowe. I tak, na **ulicy PIWNEJ** – najdłuższej ulicy Starego Miasta – nakręcono scenę egzekucji w dramacie wojennym **Kamienie na szaniec** w reżyserii Roberta Glińskiego (2014). W filmowych kadrach widać najbliższą okolicę kościoła św. Marcina (ul. Piwna 9–11). Nieco dalej, na **ulicy MOSTOWEJ**, powstała jedna z najbardziej wstrząsających scen w superprodukcji **Miasto 44** w reżyserii Jana Komasy (2014). Scena

Warszawa Magdy M.

Stolica grała w setkach produkcji filmowych i seriali. Ale to „Magda M.” - serial o młodej prawniczkę z Olsztyna, która przyjeżdża do Warszawy spełniać swoje zawodowe marzenia, był tym pierwszym, w którym Warszawa nie była tylko tłem wydarzeń, ale ich częścią. Zaprezentowana jako nowoczesne, tętniące życiem atrakcyjne miasto, zyskała grono nowych wielbicieli. A ławeczka na Polach Mokotowskich i plac Trzech Krzyży, na który rozpościerał się widok z mieszkania bohaterki, stały się miejscami często odwiedzanymi przez miłośników serialu.

utrwalona przez twórców pokazywała eksplozję transportera ładunków wybuchowych, z wyglądu przypominającego niewielki czołg. Filmowcom udało się oddać całą groźbę tego wydarzenia, deszcz krwi i moc fali uderzeniowej po wybuchu. Tuż przy ulicy Mostowej (ul. Freta 8/10) stoi **KOŚCIÓŁ DOMINI-KANÓW św. Jacka**. We wnętrzach tej wczesnobarokowej świątyni powstała pamiętna scena pogrzebu Małego Rycerza w **Panu Wołodyjowskim** w reżyserii Jerzego Hoffmana (1969). Spacer możemy zakończyć w interesującym, ale rzadko odwiedzanym przez turystów miejscu: na **WIADUKCIE IM. STANISŁAWA MARKIEWICZA**. Zabytkowy

Jack Strong – scena nakręcona w zabytkowych krużgankach kościelnych przy ulicy Senatorskiej. Na zdjęciu Patrick Wilson i Marcin Dorociński, fot. CAP/NFS/Capital Pictures/East News

neorenesansowy wiadukt w ciągu ulicy Karowej odzyskał w ostatnich latach dawny blask, a widzowie mogą go pamiętać z serialu **Stawka większa niż życie** oraz filmu obyczajowego **S@motność w sieci** (2006). Pod wiaduktem znajduje się galeria, którą odwiedziła w filmie Magdalena Cielecka wcielająca się w postać Ewy.

Punkt Warszawskiej Informacji Turystycznej

Pałac Kultury i Nauki
pl. Defilad 1, wejście od ulicy Emilii Plater, tel. 503 033 720, www.warsawtour.pl

Ulica Mostowa na warszawskiej Starówce, fot. Euro Pilot

Propozycje dla całej rodziny

- » Muzeum dla Dzieci im. Janusza Korczaka (ul. Kredytowa 1, tel. 22 696 53 80, www.muzeumdladzieci.pl)
Zajęcia warsztatowe dla dzieci i rodzin, bajki muzyczne, koncerty
- » Multimedialny Park Fontann (skwer 1 Dywizji Pancерnej Wojska Polskiego, u stóp Starego Miasta, www.park-fontann.pl)
Efektowne pokazy od maja do września
- » Dom Zagadek (ul. Zwrotnicza 6, tel. 884 884 839, www.domzagadek.pl)
Zabawa w tzw. escape room. Inteligentna rozrywka dla każdego
- » Muzeum Domków, Lalek, Gier i Zabawek (ul. Podwale 15 i ul. Krzywe Koło 2/4, tel. 797 723 029) Ekspozycja ponad 100 zabawek z różnych krajów i epok. Powrót do czasów dzieciństwa dla starszych i świetna zabawa dla najmłodszych.
- » Centrum Nauki Kopernik (Wybrzeże Kościuszkowskie 20, tel. 22 596 41 00, www.kopernik.org.pl)
Nauka w atrakcyjnym wydaniu dla każdego, planetarium, pikniki naukowe

SPACER ZAKĄTKAMI STAREJ PRAGI

Po zakończeniu filmowego spaceru na Krakowskim Przedmieściu i ulicy Karowej, przeniesmy się na drugą stronę Wisły, na długo niedocenianą przez turystów Pragę. Wizerunek prawobrzeżnej Warszawy – szczególnie jej najstarszej części – szybko się jednak zmienia. Praga się rewitalizuje, powstają tutaj modne kluby, restauracje i nowoczesne centra handlowe, a zniszczone kamienice odzyskują powoli dawny blask. Po przejechaniu autobusem lub tramwajem przez most Śląsko-Dąbrowski (aleja Solidarności) wysiadamy na przystanku park Praski. Po prawej stronie widzimy strzeliście wieżę **praskiej katedry** (zwyczajowo: **A KATEDRA ŚW. FLORIANA**), którą warto odwiedzić nie tylko dlatego, że „zagrała” w **Czasie honoru**, ale również ze względu na bogaty wystrój i oryginalne, tzw. sieciowe sklepienie.

Po drugiej stronie alei Solidarności – tuż przy wejściu do Parku Praskiego – znajduje się dawny wybieg dla niedźwiedzi brunatnych, kiedyś popularne miejsce rodzinnych spotkań warszawiaków. Tytułowy bohater kultowego serialu **Jan Serce** (reż. Radosław Piwowarski, 1981) pożegnał się w tym miejscu z Mgiełką, którą poznał na balu dla samotnych. Dziewczyna wsiadła do ostatniego nocnego autobusu, a Janek codziennie tu wracał z nadzieją, że ponownie ją spotka. Kilkaset metrów dalej zobaczymy charakterystyczną bizantyjską sylwetkę

B CERKWI METROPOLITALNEJ św. Marii Magdaleny (aleja Solidarności 52), która do tej pory służy wiernym z Polskiego Kościoła Prawosławnego. Warto zatrzymać się w tym miejscu, zapalić świeczkę, wyciszyć i obejrzeć chociażby wspaniałe polichromie z wizerunkiem Matki Bożej i świętych.

Cerkiew i stojący niegdyś obok Pomnik Braterstwa Broni (tzw. Pomnik Czterech Śpiących) często pojawiały się w polskich filmach. Bodaj najświetniejsze są kadry z kultowego **Misia** Stanisława Barei (1980), w których widać węglarzy przejeżdżających ulicą Targową – obok wspomnianego Pomnika Czterech Śpiących oraz budynku cerkwi. Pomnika już

Szlakiem Pianisty

Warszawska Praga jest nierozzerwalnie związana z postacią wybitnego kompozytora i pianisty Władysława Szpilmana. Jego historię opowiedział Roman Polański w nagrodzonym 3 Oscarami filmie **Pianista** (2002). Zdjęcia do filmu realizowano m.in. w Warszawie. Tragiczne losy warszawskich Żydów można zobaczyć także w ekranizacji powieści Diane Ackward **Azyl** (2017), opowiadającej o bohaterskiej działalności dyrektora warszawskiego zoo – Jana Żabińskiego i jego małżonki, którzy w swojej willi na terenie zoo ukrywali uciekinierów z getta.

jednak nie zobaczymy na placu Wileńskim, został zdemontowany przy okazji budowy drugiej linii metra. Skoro wspominałyśmy **ulicę TARGOWĄ**, to warto zatrzymać się przy charakterystycznej monumentalnej kamienicy pod numerem 15. Przed wojną była to własność wziętego architekta Juliusza Nagórskiego, zresztą projektanta budynku. Na górze Nagórski urządził swoje mieszkanie wraz z pracownią, a jego apartament – z widokiem na lewobrzeżną Warszawę – miał opinię jednego z najbardziej ekskluzywnych w mieście. Kamienica wyróżnia się także tym, że ma otwarty od ulicy dziedziniec. Budynek możemy rozpoznać w znanym filmie **Drogówka**

(2013) w reżyserii Wojtko Smarzewskiego, w scenie pościgu po tarasach budynku. Występuje w niej jeden z głównych bohaterów – sierżant Ryszard Król, świetnie zagrany przez Bartłomieja Topę. Zawróćmy teraz w kierunku stacji metra Dworzec Wileński i mniej więcej na wysokości cerkwi skręćmy w prawo, w Wileńską. Na ulicach Nowej Pragi – szczególnie na Małej i Stalowej – powstało bowiem kilka wybitnych dzieł filmowych. Ze względu na zwartą zabudowę z dziewiętnastowiecznymi kamienicami filmowcy często kręcili w plenerach **ulicy MAŁEJ**. Andrzej Wajda urządził tutaj warszawskie getto i graniczącą z nim ulicę Chłodną – którą przechodził tytułowy

Plan filmowy **Pianisty** w reżyserii Romana Polańskiego. Od lewej odtwórca głównej roli Adrien Brody (Władysław Szpilman) w towarzystwie reżysera, fot. Syrena/Reporter/Reporter Poland/East News

„Pani kierowniczo, ja rozumiem,
że wam jest zimno, ale jak jest zima,
to musi być zimno, tak?”

Palacz w kottowni w rozmowie telefonicznej
z kierowniczką ADM
(Miś, 1980, reżyseria Stanisław Bareja)
Źródło: Wikicytaty

Stowarzyszenie Monopol Warszawski

Instytucja promująca Starą Pragę, prowadzi działania kulturalne i turystyczne, wspiera rewitalizację tej części miasta. Jest źródłem cennych informacji o prawobrzeżnej części Warszawy. Stowarzyszenie mieści się na terenie Centrum Praskiego Koneser, w zrewitalizowanym budynku mennicy dawnej Warszawskiej Wytwórni Wódek.

Kontakt: ul. Markowska 20 lok. 1,
tel. 22 244 57 79

bohater dramatu wojennego **Korczak** (1990). Barbara Sass kręciła na Małej **Dziewczęta z Nowolipek** (1985), a Roman Polański oscarowego **Pianistę** (2002). Mała – podobnie jak u Wajdy – „udawała” ulicę warszawskiego getta. Polański realizował film także na pobliskiej **ulicy STALOWEJ**, gdzie za sprawą scenografii Allana Starskiego stanął wysoki mur getta, a nad ulicą – niedaleko skrzyżowania z Konopacką – postawiono drewniany most. Po cyfrowym retuszu ulica Stalowa przeobraziła się w elegancką i szeroką Marszałkowską w superprodukcji **Miasto 44** w reżyserii Jana Komasy. Oddalona o jedną przecznicę **ulica KOWELSKA** widoczna jest w serialu **Dom** (1996–2000) Jana Łomnickiego (odcinki 13–25). Kamienica przy ulicy Kowelskiej 6 „zagrała” nieistniejącą w rzeczywistości kamienicę przy ulicy Złotej 25.

**Punkt Warszawskiej Informacji
Turystycznej, Centrum Praskie Koneser**
pl. Konesera 2, tel. 503 033 720,
www.warsawtour.pl

Praskie atrakcje

- » ZOO Warszawa (ul. Ratuszowa 1/3, tel. 22 619 40 41, www.zoo.waw.pl)
3,5 tysiąca zwierząt, nowoczesna stoniarńia, woliera dla jaguarów, wybieg z kangurami i strusiami
- » Bazar Różyckiego (ul. Targowa 54, www.bazar-rozyckiego.pl)
Kultowe miejsce dawnej Pragi, smak warszawskiego folkloru.
Tanie zakupy i słynne pyzy
- » Stadion Narodowy – PGE Narodowy (aleja Poniatowskiego 1, tel. 22 295 90 00, www.pgenarodowy.pl) –
zwiedzanie stadionu, imprezy sportowe i kulturalne

MUZEUM WSI MAZOWIECKIEJ W SIERPCU

FILMOWY SKANSEN NAD SIERPIENICĄ

Na Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu składają się skansen, ratusz i Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu. Znajdujący się w północno-zachodniej części Mazowska skansen został pięknie usytuowany wśród lasów i rozlewisk rzeki Sierpieńnicy. To jeden z najlepiej zachowanych obiektów tego typu w Polsce.

Spacerując po pięćdziesięciohektarowym skansenie możemy poczuć się jak w autentycznej mazowieckiej wsi sprzed lat. Tutaj wszystko dzieje się naprawdę: w kurniku gładzą kury, w stajni rżą konie, przed chałupami beczą kozy, w zagrodach pracują garncarz i powoźnik, a chłop wyplata kosze. Nic dziwnego, że filmowcy pokochali to miejsce. W skansenie stanął dwór w Rozłogach z **Ogniem i mieczem**, to także tutaj Jankiel zagrał na cymbałach w **Panu Tadeuszu**.

Oprócz zagród włościańskich możemy w Muzeum obejrzeć wyjątkowy, jedyny w regionie zespół karczemy tego typu – z karczmą z Sochocina, kuźnią z Żurmina i chałupą z Drwał, a także dwa zrekonstruowane dwory szlacheckie, siedemnastowieczną kaplicę z Dębska oraz zabytkowy osiemnastowieczny kościół z dzwonnica. Po skansenie można poruszać się pieszo lub przejechać się

bryczką, można też wypocząć podczas pikniku na polanie nad rzeką Sierpieńnicą. Najczęściej wykorzystywaną przez filmowców skansenową lokalizacją jest zrekonstruowana staropolska karczma – na potrzeby dramatu historycznego **Szwadron** nazwana odważnie Pohulan-ką. W filmie Juliusza Machulskiego rosyjski hrabia Fiodor Jeremin (Radostaw Pazura) podkochał się w spotkanej tutaj polskiej szlachciance.

Michał Żebrowski w przerwie zdjęć na planie filmowym **Pana Tadeusza**, fot. Jacek Domiński/Reporter

Przed słynną karczmą padł pierwszy klaps w **Panu Tadeuszu** w reżyserii Andrzeja Wajdy. To właśnie tutaj Żyd Jankiel (Władysław Kowalski) wykonał swój mistrzowski koncert na cymbałach. Wnętrza staropolskiej karczmy wykorzystano również w scenie spotkania Michała Wołodyjowskiego, Bohuna i Zagłoby w superprodukcji **Ogniem i mieczem** Jerzego Hoffmana. Na co dzień Pohulanka jest zresztą czynną karczmą, w której trzeba koniecznie spróbować chleba domowego wypieku ze smalcem i ogórkiem. Pycha!

Ekipy filmowe wykorzystują także inne, również interesujące miejsca w Muzeum. Zagrodę z Rzeszotar Zawad można zobaczyć w scenach przygotowania do zajazdu na Soplicowo. Podczas realizacji

Dworzec w filmie

Własną filmową historię ma również dworzec kolejowy w Sierpcu. W lutym 2008 roku powstawały tutaj sceny do doskonałego dramatu historycznego **Generał Nil** Ryszarda Bugajskiego, o ostatnich latach życia słynnego dowódcy Kedywu Armii Krajowej, zastępcy komendanta głównego AK, zamordowanego w majestacie prawa przez ludową władzę.

Filmowy spacer po skansenie

- » karczma Pohulanka, zespół karczemny – **Pan Tadeusz** (koncert Jankiela), **Szwadron** (spotkanie Jeremina i Emilii Petersigle), **Ogniem i mieczem** (spotkanie Zagłoby i Wołodyjowskiego z Bohunem)
- » kuźnia z Żuromina – **Pan Tadeusz** (przejazd wojsk napoleońskich)
- » zagroda z Rzeszotar Zawad – **Pan Tadeusz** (zaścianek Dobrzyńskich), **Ogniem i mieczem** (sceny po weselu ukraińskim)
- » polana w jarze Sierpienicy – **Ogniem i mieczem** (dwór w Rozłogach)

zdjęć pojawili się w Sierpcu Daniel Olbrychski, Marek Kondrat i Jerzy Bińczycki. W tym samym miejscu zrealizowano kilka scen z **Ogniem i mieczem**: ukraińskie wesele, walkę Zagłoby z żołnierzami Bohuna i odbicie Zagłoby przez Michała Wołodyjowskiego. Kuźnia z Żuromina jest widoczna w **Panu Tadeuszu** w scenie przejazdu wojsk napoleońskich. Na nadrzecznej polanie nad Sierpienicą producenci **Ogniem i mieczem** postawili dwór Kurcewiczów w Rozłogach. Tutaj realizowano między innymi sceny z Izabellą Scorupco i Ewą Wiśniewską.

Skansen w Sierpcu tętni życiem przez cały rok, również zimą, kiedy organizowane są kuligi oraz spotkania i wystawy prezentujące mazowieckie zwyczaje i tradycje świąteczne. Muzeum proponuje także spotkania edukacyjne dla uczniów oraz liczne imprezy plenerowe („Niedziela Palmowa w skansenie”, „Żniwa w skansenie” itp.). Inspiracji nad Sierpionicą poszukują także malarze i fotograficy. W skansenie można zatrzymać się na dłużej. W 2015 roku powstał tutaj hotel Skansen Conference & Spa, architektoniczne cudeńko postawione z niezwykłym wyczuciem, świetnie wkomponowane w wiejski klimat Muzeum. W hotelu można skorzystać z basenu, zabiegów spa i wyśmienitej

kuchni. W międzyczasie warto pojeździć konno w szkółce jeździeckiej, pospacerować po terenie skansenu albo pobliskim lesie.

Można także cieszyć się urokami najbliższej okolicy. Spływy kajakiem malowniczą Skrwą cieszą się powodzeniem wśród amatorów aktywnego wypoczynku. Kto chce wybrać się na wyprawę kajakową, powinien ruszyć spod jednego z mostków albo kładek dla pieszych w Sierpcu. Doświadczeni kajakarze radzą wodowanie przy moście na szosie do Rypina, a najlepiej dopiero w podsierpeckim Mieszczku, w okolicy ruin dawnego młyna. Niedaleko tzw. Białych Gór oraz Muzeum Wsi Mazowieckiej można

Scena z *Pana Tadeusza* – przygotowania do zajazdu na Soplicowo. W środku Daniel Olbrychski (Gerwazy Rębąjto), fot. AFP/EastNews

natknąć się na wystające pnie i głązy naniesione przez nurt. Tutaj ważna uwaga: Sierpienica ma często niski poziom wody, uniemożliwiający spływ. Warto więc przed wyprawą poradzić się fachowców (Agencja Kajakowa Zwinka, www.kajaki.zwinka.pl). Przy skansenie Sierpienica wpada do Skrwy, dzięki czemu rzeka staje się dużo szersza, a my możemy cieszyć się urokami okolicy. Szczególnie osobliwe miejsce tworzy rozlewisko Skrwy w Mieszczku, nieopodal ruin przedwojennego młyna. Tuż za młynem leży wysepka zwana przez mieszkańców Ameryką, dawne miejsce potańcówek i pikników. Stąd możemy już spokojniej płynąć dalej, do Bud Bledzewskich.

Punkt Informacji Turystycznej

Europejskie Centrum Artystyczne
im. Fryderyka Chopina w Sannikach,
ul. Warszawska 142,
tel. 24 268 11 08 wew. 28
www.ecasanniki.pl

Skansen na ekranie

Gdzieśkolwiek jest, jeśliś jest (1988)
Szwadron (1991)
Pan Tadeusz (1998)
Ogniem i mieczem (1998)
Przeprowadzki (2000)
Historia Roja, czyli w ziemi lepiej słychać
(2010–2015)

* Na liście wymienione są tylko wybrane tytuły.

Gdzie zjeść

- » *karczma Pohulanka*
(Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu,
ul. Narutowicza 64, tel. 24 275 28 83)
- » *zajazd Sonata* (Studzieniec 3e,
tel. 24 275 73 84)
- » *hotel Skansen Conference & Spa*
(Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu,
ul. Narutowicza 64, tel. 24 275 11 22)

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

ul. Narutowicza 64,
tel. 24 275 28 83,
www.mwmskansen.pl

Wyprawa do spalonego młyna

Okolice Sierpca to atrakcyjne tereny dla miłośników wycieczek rowerowych. Możemy wystartować ze skweru Jakuba Chojnackiego, przejechać ulicą Staszica i pokonać około szesnastokilometrową trasę nad Jezioro Szczutowskie. Po wyjeździe z miasta kierujemy się do Mieszczka, potem krajową 10 do Gójska, a następnie ulicą Szczutowską do Szczutowa. W Mieszczku warto zatrzymać się obok ruin starego młyna nad Wkrą, bo rozlewisko rzeki wygląda w tym miejscu wyjątkowo pięknie. Po przedwojennym drewnianym młynie – dawniej całkiem okazałym – pozostała jedynie przybudówka z czerwonej cegły. Główna część splotęta w latach 80. XX wieku.

PŁOCK

BAJKOWE MIASTO NA SKARPIE

Płock to miasto z niezwykłą historią, malowniczo położone na wysokiej skarpie, z uroczym nadwiślańskim bulwarem. To siedziba pierwszych władców Polski, z zabytkami na Wzgórzu Tumskim i wyjątkowymi zbiorami Muzeum Secesji.

Płocka Petrochemia (obecnie PKN Orlen) „udawała” zakład przetwarzający plankton w filmie **Pan Kleks w kosmosie**. W tytułowej roli Pana Kleksa wystąpił Piotr Fronczewski (w środku), fot. Roman Sumik/Filmoteka Narodowa

Miasto warto zwiedzać nie tylko w świetle dnia, lecz także nocą. Dlaczego? Bo efektowna iluminacja Starego Miasta czy oświetlony w kolorach flagi miejskiej zabytkowy most imienia Legionów Józefa Piłsudskiego na długo zostają w pamięci spacerowiczów. Liczne walory Płocka doceniają także filmowcy. Tutaj powstawały sceny do kultowego serialu **Stawka większa niż życie**. Ale na **Stawce...** filmowa historia miasta ani się nie rozpoczyna, ani nie kończy.

Twórcy filmowi często nazywają Płock miastem bajkowym i fotogenicznym. I nie ma w tym cienia przesady. Krzysztof Gradowski nakręcił w płockiej rafinerii sceny do filmu **Pan Kleks w kosmosie** z Piotrem Fronczewskim w głównej roli. We wrześniu 2015 roku na płockim moło – zdaniem wielu turystów najbardziej w kraju – powstały sceny do komedii **Kochaj** w reżyserii Marty Plucińskiej. Do Płocka przyjechały bohaterki filmu: Małgorzata Kożuchowska, Roma Gąsiorowska, Aleksandra Popławska i Olga Boładź. Nadwiślański Bulwar im. Stanisława Górnickiego, przy którym położone jest moło, to zresztą dobre miejsce na początek naszej płockiej eskapady. Najlepiej najpierw wybrać się na kawę do kawiarenki na moło, skąd rozciąga się uroczą panoramą Wzgórza

Tumskiego, obok zaś widać wspomniany zabytkowy most. Oba miejsca – jak i wiele innych – można zobaczyć w **Stawka większej niż życie**. Stara płocka przeprawa przez Wisłę stała się także plenerem filmowym dla Krzysztofa Zanussiego, który wraz z ekipą kręcił tu w 2021 roku zdjęcia kaskaderskie do filmu **Liczba Doskonała** z Andrzejem Sewerynem w roli głównej.

W historycznej stolicy Mazowsza powstały sceny do trzech odcinków serialu: **Ściśle tajne**, **Żelazny krzyż** oraz **Podwójny nelson**. W serialu widać

także nadwiślańskie bulwary – oczywiście sprzed kilkudziesięciu lat – oraz wiele historycznych obiektów Starego Miasta, takich jak dawny żydowski

Filmowy spacer po mieście*

- » Most im. Legionów Józefa Piłsudskiego – **Stawka większa niż życie** (1967, odcinek **Ściśle tajne**)
- » Bulwary nadwiślańskie – **Dotknięcie nocy** (1961), **Stawka większa niż życie** (1967, odcinek **Ściśle tajne**), **Liczba doskonała** (2022, polska premiera filmowa 14.04.2023)
- » **Zielona miłość** (1978)
- » Molo (Bulwar Stanisława Górnickiego) – **Kochaj** (2015)
- » Stary Rynek – **Dotknięcie nocy** (1961), **Zielona miłość** (1978), **Tata Kazika** (1993), **Dublerzy** (2006), **Fenomen** (2008), **Miłość** (2011)
- » Wzgórze Tumskie – **Szatan z siódmej klasy** (1960)
- » Pałac Biskupów Płockich (plac Narutowicza) – **Stawka większa niż życie** (1967, odcinek **Podwójny nelson**)
- » Dom pod Trąbami (Mostowa 1) – **Szatan z siódmej klasy** (1960)

* Spacer obejmuje wybrane tytuły filmowe

Muzeum Mazowieckie, fot. Urząd Miasta Płocka

Sobótka na ekranie

W 2008 roku ekipa filmowa kręciła w Płocku komedię romantyczną **Fenomen**. W mieście powstało około 60 procent zdjęć do filmu. Płockie plenery prezentują się niezwykle atrakcyjnie – widać ulicę Grodzką, Stary Rynek i zalew Sobótka. Film reżyserował Tadeusz Paradowicz, a w jednej z głównych ról wystąpił Łukasz Nowicki.

szpital przy ulicy Misjonarskiej 7, dziewniętnastowieczny budynek więzienia przy ulicy Sienkiewicza i klasycystyczne kamieniczki przy ulicy Kościuszki. Uliczki płockiej starówki – z zabytkowym budynkiem ratusza – oraz piękne nadwiślańskie plenery można zobaczyć także w serialu **Zielona miłość** w reżyserii Stanisława Jędryki. Po raz pierwszy w większej roli pokazała się wtedy Joanna Pacuła, a jej serialowym partnerem był Jan Frycz. Skoro już wspomnieliśmy o dziewniętnastowiecznym budynku ratusza, warto odnotować, że można zobaczyć go również w kryminale **Dotknięcie nocy** w reżyserii Stanisława Barei. W filmie widoczne są także kamieniczki Starego Rynku. Płocki ratusz „zagrał” w filmie oddział banku, z którego wyjechał obrabowany później konwój. Płocki ratusz można zobaczyć także w filmie **Miłość** Sławomira Fabickiego z Marcinem Dorocińskim i Agatą Kuleszą.

W 2006 roku weszła na ekrany komedia sensacyjna Marcina Ziębińskiego

Dublerzy ze Zbigniewem Zamachowskim, Andrzejem Grabowskim i Robertem Gonerą w głównych rolach, w której wykorzystano plenery Starego Rynku. W jednej ze scen widać gonitwę aut wokół stojącej na rynku fontanny. Spacerując po starówce, warto zatrzymać się w południe przed ratuszową wieżą, z której dobiega grany na żywo hejnał miasta. Gdy wybrzmi melodia, przez okienko wieży wysuwają się na zewnątrz figury naturalnej wielkości, które ustawiają się w scenę pasowania na rycerza późniejszego władcy Bolesława Krzywoustego. W sercu starówki znajduje się też sanktuarium Miłosierdzia Bożego, w którym św. Faustyna Kowalska otrzymała najważniejsze objawienia (Stary Rynek 16). Filmowym hitem sprzed lat, w którym zagrały płockie plenery, jest **Szatan z siódmej klasy** nakręcony na podstawie

Atrakcje dla aktywnych

- » Rejsy po Wiśle (przystań, ul. Rybaki 6)
- » Charter jachtów (www.kzpetrochemia.pl)
- » Zalew Sobótka – kąpielisko miejskie z plażą i wypożyczalnią sprzętu (ul. Rybaki)
- » Bulwar nadwiślański – ścieżka rowerowa i biegowa
- » Miejski Ogród Zoologiczny z parkiem linowym i placami zabaw dla dzieci (ul. Norbertańska 2)
- » Park Linowy „Kraina Wrażeń” (Płock/Borowiczki, ul. Mazowiecka)

„Takie sztuczki nie ze mną, Brunner”.

Stawka większa niż życie, odcinek **Edyta**

Źródło: *Najlepsze kasztany.*

książka cytatów polskiego filmu,

opracowanie: *Marek Hendrykowski*

powieści Kornela Makuszyńskiego. Genialny gimnazjalista Adaś Cisowski próbował w nim rozwikłać zagadkę z czasów napoleońskich. W filmie debiutowała dziewiętnastoletnia wtedy Pola Raksa. W kadrach widać Dom pod Trębami – gotycki budynek u zbiegu placu Narutowicza i ul. Mostowej, a także schody przy pomniku Władysława Broniewskiego. Możemy nimi przejść z nadwiślańskiego bulwaru na Wzgórze Tumskie – do dawnego zamku książąt mazowieckich i opactwa benedyktyńskiego oraz katedry Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, najcenniejszego zabytku Płocka. U podnóża zamku archeolodzy trafili na ślady kamiennej budowli, w której prawdopodobnie w 1085 roku przyszedł na świat Krzywousty. Sarkofag ze szczątkami dwóch władców Polski – Bolesława Krzywoustego i jego ojca Władysława Hermana – znajduje się w kaplicy królewskiej płockiej katedry.

Centrum Informacji Turystycznej

Stary Rynek 8, tel. 24 367 19 44

www.turystykaplock.eu

Gdzie zjeść

» *Karczma Pod Strzechą*
(ul. Grodzka 5, tel. 24 262 24 00)

» *Browar Tumski*
(Stary Rynek 13, tel. 24 268 69 39)

Rowerowy Płock

Miasto zachęca do wycieczek rowerowych, na ulicach bowiem przybývá ścieżek dla cyklistów. Ale warto zrobić sobie także wypad za miasto. Bardziej wytrwali mogą wybrać czerwony szlak rowerowy (1a) do Sierpca. Trudy wycieczki wynagrodzą nam widoki Skrzy Prowej, która malowniczo płynie przez pola, łąki i lasy. Można też wybrać się w kierunku Kutna, a potem wrócić do Płocka szynobusem. To trasa czerwona (1b). W czasie eskapady przejeżdżamy nad jeziorami Sendeń i Białym, gdzie warto zatrzymać się na krótką kąpiel.

Więcej: www.turystykaplock.eu

PUŁTUSK

BOŻENA DYKIEL KUPUJE FUTRO NA RYNKU

Położony w północnej części Mazowsza Pułtusk przyciąga oryginalną starówką z najdłuższym brukowanym rynkiem w Europie nie tylko turystów, lecz także miłośników historii (stacjonował tutaj Napoleon), pasjonatów wędkarstwa i spacerów w okolicach Narwi, a nawet filmowców i miłośników polskiego kina. To z Pułtuska pochodził Stanisław Anioł – Roman Wilhelmi, bohater serialu **Alternatywy 4** w reżyserii Stanisława Barrei. W tym miasteczku nakręcono wiele znanych filmów i seriali. Ze względu na swoje liczne uroki, otoczenie kanałami

Filmowy spacer po mieście

- » Rynek Starego Miasta – **Alternatywy 4, Klan, Sztos, Dom, M jak miłość**
- » Zamek (Dom Polonii) – **Ekipa, M jak miłość**
- » Ulica Kotlarska – **Handlarz cudów**
- » Park miejski, kładka nad Narwią – **39 i pół**

i bogatą przeszłość miasteczko nazywane jest „Wenecją Mazowsza”. To tutaj jezuici założyli w 1566 roku słynne w całej

Kadr z serialu **Alternatywy 4**. Bożena Dykiel (Miečka Aniotowa) we wspomnianej scenie na pułtuskim rynku, fot. INPLUS/EASTNEWS

Pułtusk turystyczny:

- » Narew i Nadbużański Park Krajobrazowy
- » Kolegiata z XVI wieku z największą w Europie Środkowo-Wschodniej renesansową polichromią
- » Ratusz gotycko-renesansowy z wieżą
- » Zamek biskupów płockich, obecnie Dom Polonii (restauracja i hotel)

Rzeczypospolitej kolegium, którego tradycję – w pewnym sensie – kontynuuje również słynna Akademia Humanistyczna imienia znanego historyka Aleksandra Gieysztora. Współczesny Pułtusk słynie także z Domu Polonii, czyli dawnego zamku biskupów płockich. Zamek gościł na matych ekranach Polaków dzięki filmom i serialom. Najlepiej widać go chyba w serialu political fiction **Ekipa** w reżyserii Agnieszki Holland i jej córki Kasi Adamik. Zamek opanowują terroryści z organizacji neofaszystowskiej, a cały kraj z zapartym tchem obserwuje, czy uda się uwolnić przetrzymywanych tam zakładników. Przywódcę terrorystów zagrał Borys Szyc.

Nieopodał zamku biskupów płockich – na pułtuskim rynku – powstały pierwsze sceny wspomnianego już serialu **Alternatywy 4**. To tutaj Miecia Aniołowa (Bożena Dykiel) stoi w długiej kolejce do sklepu spożywczego i kupuje futro od pokątnego handlarza. W znanej komedii kryminalnej Olafa Lubaszenki **Sztos**, główni bohaterowie grani przez Jana Nowickiego i Cezarego Pazurę uciekają uliczkami pułtuskiej starówki przed turystą z Niemiec Josefem (Leon Niemczyk), którego oszukali przy wymianie waluty. Kryminalny wątek związany z Pułtuskim możemy zobaczyć też w serialu **M jak miłość**, gdy

jednemu z bohaterów ukradziono samochód w okolicach rynku. Miasteczko nad Narwią mogli również podziwiać widzowie serialu **Dom** – z Pułtuszka pochodziła wybranka Kajetana Talara, Majka (Monika Kwiatkowska-Dejcer).

Pułtusk czasami grał także inne miasta: w serialu **39 i pół** udawał Zieloną Górę,

Gondolą jak w Wenecji

Pułtusk to jedno z nielicznych polskich miast, w których gościom proponuje się rejsy gondolą. I do tego przy pysznej kolacji! Można skorzystać z wypożyczalni sprzętu wodnego. Liczne miejskie kanały i przepływająca przez miasto Narew dają spore możliwości do uprawiania aktywnej turystyki. Jedną z tras spływu – „W świat dzięki przyrodzie” – zajmuje 2–3 godziny. Podczas tej wyprawy mijamy historyczne obiekty znajdujące się w mieście, a potem wypływamy na Narew, gdzie na malowniczych rozlewiskach możemy spotkać bobry i czaple siwe. Na rejsy gondolą, spływy kajakiem albo wycieczki rowerem wodnym można umówić się w okresie od maja do października w hotelu Zamek Pułtusk – Dom Polonii.

Więcej:

tel. 23 692 91 07, www.zamekpultusk.pl

z której pochodził główny bohater zagrania przez Tomasza Karolaka.

Jak widać, spora część wymienionych produkcji powstawała na pułtuskiej starówce. Jedną z kamienic wykorzystano nawet w słynnym filmie **Rezerwat** w reżyserii Łukasza Palkowskiego, choć akcja filmu dzieje się na warszawskiej Pradze. Spacer po mieście warto więc rozpocząć od rynku, tutaj zostawić samochód i pierwsze kroki skierować do piętnastowiecznej dawnej wieży ratuszowej, gdzie na siódmej kondygnacji znajduje się punkt widokowy. Z tego miejsca znakomicie widać niemal czterystumetrowy brukowany rynek.

Po mieście można wędrować nie tylko ścieżkami filmowymi. Dużą atrakcją są pułtuskie podziemia. W zabytkowych piwnicach pod ratuszem prezentowana jest ekspozycja „Praetorium Pul-toviensis” (łac. Ratusz Pułtuski) ukazująca dzieje pułtuskiego magistratu na przestrzeni wieków. W swoje progi zapraszają również pojezuickie piwnice magazynowe, gdzie zobaczyć można wystawę planszową

„Jezuicy w Pułtusku i ich dziedzictwo”. Nieopodal rynku, w kamienicy przy ulicy Rybitew, krótko mieszkała rodzina Klenczonów z malutkim wtedy Krzysztofem – później znanym kompozytorem, muzykiem rockowym, liderem zespołu Czerwone Gitary. Mieszkańcy Pułtuska pamiętają o swoim ziomku i ufundowali w tym miejscu pamiątkową tablicę. Jego imię nosi także amfiteatr i pasaż,

na którym zamontowano plenerowe instrumenty muzyczne.

Krzysztof Klenczon urodził się w Pułtusku 14 stycznia 1942 roku, a zmarł 7 kwietnia 1981 roku w Chicago w wyniku urazów po wypadku samochodowym.

Napoleon w Pułtusku

W dobie napoleońskiej i jeszcze długo potem wśród żołnierzy walczących „pod Napoleonem” utarł się francuski termin *la boue de Pultus* – pułtuskie błota. Skąd się wzięł? Jak pamiętają zapewne miłośnicy historii, 26 grudnia 1806 roku wojska cesarskie stoczyły pod Pułtuskim bitwę z armią rosyjską. Bitwa pozostała nierozstrzygnięta, choć to Rosjanie ponieśli większe straty. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy była pogoda. Zima 1806 roku była bowiem wyjątkowo łagodna, a odwilż opóźniła marsz napoleońskich taborów, które grzęzły w błocie. Warto odnotować także fakt, że Pułtusk został wymieniony na słynnym Łuku Triumfalnym w Paryżu wśród 174 miejsc, gdzie wojska napoleońskie stoczyły bitwy.

Obecnie w jednej z zamkowych sal (Dom Polonii) możemy podziwiać sztych przedstawiający bitwę pod Pułtuskim. Kamienica, w której przez kilka dni nocował cesarz Francuzów – od 29 grudnia 1806 roku do 1 stycznia 1807 roku – stoi do dziś, a na fasadzie budynku (Rynek 29) umieszczono pamiątkową tablicę przypominającą o tym fakcie.

„Profesorze, myśmy w Pułtusk nie takie numery robili”.

Stanisław Anioł w serialu **Alternatywy 4**

„Wszystkie postacie przedstawione w filmie są fikcyjne. Z wyjątkiem kilku”.

Informacja umieszczona w napisach końcowych komedii kryminalnej **Sztos**

Punkt Informacji Turystycznej przy Muzeum Regionalnym

ul. Rynek 43, tel. 23 692 51 32,
www.pultusk.pl

Pułtusk na ekranie

- Czy jest tu panna na wydaniu?* (1977)
- Planeta Krawiec* (1983)
- Alternatywy 4* (1986)
- Sztos* (1997)
- Dom* (2000)
- Ekipa* (2007)
- Rezerwat* (2007)
- 39 i pół* (2008)
- Handlarz cudów* (2009)
- Klan* (2011)
- M jak miłość* (2011)
- Pokaż kotku, co masz w środku* (2011)
- Łowcy meteorytów* (2011)
- Historia Roja, czyli w ziemi lepiej słyszać* (2012)

Gdzie zjeść

- » *Restauracje Zamkowe w Domu Polonii*
(ul. Szkolna 11,
tel. 728 224 696)
- » *Hotel i restauracja Baltazar*
(ul. Baltazara 41,
tel. 23 692 04 75)
- » *Nasza Pierogarnia*
(ul. Kolejowa 6,
tel. 512 156 447)

Discovery Science w Pułtusk

Światową sławę Pułtusk zyskał dzięki niezwykłemu kosmicznemu zjawisku, do którego doszło dokładnie 30 stycznia 1868 roku. W okolicach miasta spadł wtedy deszcz meteorytów widoczny nawet we Wrocławiu i Lwowie. Największe okazy, ważące 8–9 kilogramów, trafiły do British Museum w Londynie i warszawskiego Muzeum Ziemi. Kilka mniejszych kawałków można zobaczyć w zabytkowej wieży ratuszowej w Pułtusk, w jednej z sal Muzeum Regionalnego. Dzięki deszczowi meteorytów miasto pojawiło się w dokumentalnej serii stacji Discovery Science **Łowcy meteorytów**.

5 TWIERDZA MODLIN

TUTAJ KRĘCIŁ ANDRZEJ WAJDA

Dziewiętnastowieczny zespół fortyfikacji Twierdza Modlin to dzisiaj unikatowy zabytek inżynierii wojskowej w Europie, a przez wiele lat również ważny obiekt militarny. Atrakcyjność turystyczną tego miejsca podnoszą także walory krajobrazowe: zabytkowe budowle stoją u zbiegu Wisły i Narwi. Twierdza składa się z cytadeli i licznych fortów. Jej powstanie zawdzięczamy Napoleonowi Bonaparte, który w 1806 roku zdecydował o budowie twierdzy w tym miejscu. Po klęsce Napoleona fortyfikacje przeszły w ręce carskiej Rosji, która dalej je rozbudowywała. Obszar twierdzy i cała najbliższa okolica sprzyjają aktywnej turystyce: bieganiu, uprawianiu nordic walkingu, jeździe na rowerze czy sptywom dolinami Wisły, Narwi i Wkry.

Zabytkowa zabudowa Twierdzy Modlin przyciąga nie tylko turystów, ale też filmowców. W dziewiętnastowiecznym spichlerzu reżyser Andrzej Wajda umieścił fabułę filmu **Pan Tadeusz** według poematu Adama Mickiewicza. Dawny spichlerz – a potem magazyn sprzętu saperskiego i amunicji – posłużył reżyserowi za zamek Horeszków, który próbował odzyskać Hrabia (Marek Kondrat), a pilnował go filmowy Gerwazy (Daniel Olbrychski). We wnętrzu spichlerza Andrzej Wajda nakręcił sceny uczy

Filmowa wycieczka po twierdzy

- » Kasyno oficerskie – **Sprawa Gorgonowej, Dyrygent, Kochaj i tańcz, Przeprowadzki**
- » Działobitnia im. gen. Dehna – **Wesele, Operacja Dunaj**
- » Ciąg aprowizacyjny* – **C.K. Dezerterzy, Róża, W ciemności**
- » Brama Księcia Józefa Poniatowskiego – **C.K. Dezerterzy, 1920. Bitwa Warszawska**
- » Wieża Czerwona – **Czas honoru**
- » Brama Ostrołęcka – **Pułkownik Kwiatkowski**
- » Kojec Meciszewskiego – **Jarostaw Dąbrowski**
- » Ruiny spichlerza – **Pan Tadeusz, Hans Kloss. Stawka większa niż śmierć**

* Elewator, młyn, skład mąki i kasz, piekarnia

zakończonych bijatyką. Ruiny dawnego spichlerza zostały wykorzystane także w amerykańskim filmie akcji **Cudzoziemiec (Foreigner)**, w którym główną rolę zagrał Steven Seagal. Spichlerz udawał zniszczoną, opuszczoną fabrykę, w której walczył bohater i która finalnie została wysadzona w powietrze. Wszystkie sceny koszarowe w komedii Janusza Majewskiego **C.K. Dezerterzy**

powstały na terenie twierdzy: „zagrąły” dawna Działobitnia im. generała Dehna oraz budynki piekarni i młyna. Charakterystyczna Brama Księcia Józefa Poniatowskiego widoczna jest w końcowej zbiorowej scenie filmu, w której żołnierze spontanicznie opuszczają koszary. Przed historyczną bramą filmowcy nakręcili także scenę przeglądu wojska przez marszałka Józefa Piłsudskiego (Daniel Olbrychski) w superprodukcji **1920. Bitwa Warszawska** w reżyserii Jerzego Hoffmana. Wieża Czerwona wykorzystana została z kolei w popularnym serialu **Czas honoru**, a jej zabudowania udawały obóz szkoleniowy dla brytyjskich komandosów (scena z Maciejem Zakościelnym). Koszary Twierdzy Modlin ekipy filmowe wielokrotnie wykorzystywały jako więzienie.

Tak było – na przykład – w kultowej komedii **Kiler**, w której tytułowy bohater zagwany przez Cezarego Pazurę przez pomyłkę pozbawia tutaj życia groźnego rezydystę Uszata.

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Bałki Murmańskiej 164,
Nowy Dwór Maz.

tel. 664 775 326, www.3rzeki.pl

Twierdza Modlin na ekranie

Jarostaw Dąbrowski (1975)

Sprawa Gorgonowej (1977)

C.K. Dezerterzy (1985), Dyrygent (1979)

Pułkownik Kwiatkowski (1995)

Kiler (1997), Pan Tadeusz (1999)

Kadr z **Pana Tadeusza**. Na zdjęciu Marek Kondrat (Hrabia) i Bogusław Linda (ksiądz Robak), fot. Piotr Bujnowicz/Fabryka Obrazu/Fotonova

„Kaiser Idiot. General Idiot”

Papuga oberlejtnantsa Franza von Nogaya
(Wojciech Pokora) w filmie **C.K. Dezerterzy**

„Tu Ryba, wzywam cię, Akwarium”

Komisarz Ryba (Jerzy Stuhr) rozmawia przez
radiostację policyjną w komedii **Kiler**

Z planu filmowego **C.K. Dezerterów** w Twierdzy Modlin,
w środku Wojciech Pokora (Von Nogay),
fot. Jedynak Henryk / Filmoteka Narodowa

Przeprowadzki (2000–2001)

Avalon (Japonia 2001)

Cudzoziemiec (2003),

Czas honoru (2008–2014),

Kochaj i tańcz (2009)

1920. Bitwa Warszawska (2011)

Hans Kloss. Stawka większa niż śmierć (2012)

Miasto 44 (2014)

* Na liście wymienione są tylko niektóre tytuły.

Gdzie zjeść

» Restauracja Stara Pralnia

w Royal Hotel

(ul. Szpitalna 93, Nowy Dwór Mazowiecki,
tel. 600 329 129)

» Zajazd Magnolia

(ul. Modlińska 1, Pomiechówek,
tel. 22 785 41 42)

Zwiedzanie twierdzy z Baską

Lokalna Organizacja Turystyczna Trzech Rzek i samorząd Nowego Dworu Mazowieckiego przygotowały program zwiedzania Twierdzy Modlin z nietypową przewodniczką – Baską Murmańską, słynną białą niedźwiedzicą z dalekiego Archangielska, która w okresie międzywojennym mieszkała z żołnierzami w twierdzy. Była maskotką wojaków, a na paradzie wojskowej w stolicy „salutowała” samemu marszałkowi Piłsudskiemu. Na stronie www.baskamurmanska.pl pobrać można kolorowanki dla dzieci o losach sympatycznej niedźwiedzicy.

Na planie serialu **Czas honoru**, do którego zdjęcia powstawały m.in. na terenie twierdzy. Od lewej: Antoni Pawlicki (Janek Markiewicz), Kuba Wesołowski (Michał Konarski), Maciej Zakościelny (Broniek Wojciechowski), Jan Wieczorkowski (Władek Konarski), fot. Michał Wargin / East News

ZAMEK W CZERSKU

W KRAINIE WIEDŹMINA

Położenie Czerska w starorzeczu Wisły, nad Jeziorem Czerskim, 2 kilometry od brzegów Wisły, z dobrze zachowanym gotyckim zamkiem, z którego można oglądać panoramę całej okolicy, czyni ten cichy, spokojny zakątek doskonałym miejscem na weekendową wyprawę. Jeśli ktoś lubi polskie kino, a do tego literaturę fantasy, to Czersk powinien stać się wręcz obowiązkowym celem

podróży. W średniowiecznej twierdzy powstało bowiem kilka ważnych scen do filmu i serialu **Wiedźmin** w reżyserii Marka Brodzkiego, z Michałem Żebrowskim w głównej roli.

Położenie Czerska na wysokiej wiślanej skarpie, w otoczeniu malowniczo wijącej się Wisły, bliskość równie atrakcyjnej Góry Kalwarii – zwanej dawniej Nową Jerozolimą – czyni tę okolicę

Na planie **Wiedźmina**. Od lewej Grażyna Wolszczak (Yennefer), Michał Żebrowski (Gerald z Rivii) i Daniel Olbrychski (ksiądz elfów), fot. Michał Skorupski/East News

w Potyczu). Jeśli cały szlak okaże się dla nas zbyt długi, możemy przejść chociażby jego krótki odcinek. Na pewno warto, bo ścieżka prowadzi wzdłuż urokliwej rzeczki Czarnej i dalej łąkami, a na najbardziej wytrwałych czeka efektowna niespodzianka, czyli strome nadwiślańskie urwisko, które latem staje się prawdziwą przyrodniczą osobliwością porośniętą kolorowym kwieciami. Możemy także wsiąść na rower i popularnym Nadwiślańskim Szlakiem Rowerowym przejechać kilkukilometrową trasę do Góry Kalwarii. Zanim jednak

to uczynimy, powinniśmy odwiedzić w Cziersku zabytkowy kościół neobarokowy pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego. Dlaczego? Bo właśnie tutaj Kazimierz Kutz nakręcił scenę ślubu Marka Kondrata i Renaty Dancewicz, głównych bohaterów znakomitej komedii **Pułkownik Kwiatkowski**.

Filmową historię ma pobliska Góra Kalwaria. We wschodniej części miasteczka – bliżej Wisły – można podziwiać barokowy Pałac Biskupi, do niedawna siedzibę archiwum państwowego, a obecnie Centrum Informacji

Kraina Jeziorki

Malowniczy obszar wyznaczony przez dolinę rzeki Jeziorki zwany Krainą Jeziorki przechodzi przez powiat piaseczyński, grójecki i gminę Mszczonów. Wzdłuż tej urokliwej rzeki oraz jej dopływów wyznaczono ponad 400 kilometrów szlaków rowerowych. Jednym z najpopularniejszych jest Nadwiślański Szlak Rowerowy biegnący od pętli autobusowej w Powsinie (okolice ulicy Rydzowej), przez las kabacki, Konstancin-Jeziornę, obok dworu w Oborach, dalej przez Górę Kalwarię, aż do zamku książąt mazowieckich w Cziersku, który jest największą atrakcją szlaku. Wzdłuż tras ustawiono wiaty rowerowe, gdzie można odpocząć lub schronić się przed deszczem.

Więcej: www.krainajeziorki.pl

Zamkowa wieża południowa, fot. Euro Pilot

„Wzywam pana do nieużywania słów wulgarnych, powszechnie uznanych za obraźliwe” policjant z *drogówki* do kierowcy

„Panie, jakie czerwone, to był głęboki pomarańcz” kierowca do policjanta, po przejechaniu na czerwonym świetle

Drogówka (2013), scenariusz i reżyseria: W. Smarzowski

Kulturalnej i Turystycznej (ul. ks. Zygmunta Sajny 1). Tutaj warto skierować pierwsze kroki, nie tylko w celu zasięgnięcia języka. Widzowie słynnej **Drogówki** w reżyserii Wojtka Smarzowskiego pamiętają być może, że historyczny budynek został wykorzystany przez producentów filmu w scenach pożaru oraz konduktu pogrzebowego. Na równoległej ulicy Pijarskiej znajduje się z kolei odnowiony budynek synagogi. Góra Kalwaria była miastem świątyń, klasztorów i zakonników, mocno kojarzącym się również z kulturą żydowską, a konkretnie z cadykami i mistycznym odłamem judaizmu, czyli chasydyzmem. Dlatego warto również odwiedzić stary żydowski cmentarz, na którym zachowało się ponad 140 macew i studnia do rytualnej ablucji.

Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku

plac Tysiąclecia 16, tel. 516 240 046, 503 928 337, www.zamekczersk.pl

Gdzie zjeść

- » Karczma przy Zamku (Czersk, pl. Tysiąclecia 3)
- » Restauracja Podzamcze (Góra Kalwaria, ul. Wojska Polskiego 43, tel. 516 868 903)

A to ciekawe!

- » W realizacji filmu **Drogówka** Wojciecha Smarzowskiego wzięła udział Ochotnicza Straż Pożarna w Górze Kalwarii – gasiła pożar wzniesiony na potrzeby produkcji w Pałacu Biskupim.
- » W serialu **Ranczo** wiele ujęć zrealizowano w Górze Kalwarii. Tutaj powstawały sceny w Country Clubie prowadzonym przez Wioletkę. Serialowe życie gospody zakończyło się po jedenastu odcinkach.
- » Czerski zamek był darem króla Zygmunta Starego dla jego włoskiej małżonki Bony Sforzy d’Aragona. Miejscowi do dziś przekonują, że na zamku ukazuje się duch królowej. Podobno powracając do Włoch – kilka lat po śmierci męża – upuściła sznur peret na zamkowym dziedzińcu. Teraz jej duch próbuje bezskutecznie odszukać rozsypane perły.

JERUZAL

W JERUZALU CZYLI W WILKOWYJACH

Jeruzal, niewielka miejscowość położona w gminie Mrozy, nieopodal Mińska Mazowieckiego, niegdyś była średnio-wiecznym miasteczkiem, czego ślad stanowi dzisiejszy rynek. Stoi przy nim kościół, są również sklep, przystanek autobusowy, trochę zieleni i ławeczki, na których można chwilę odpocząć. Wśród nich ta najważniejsza, którą zna cała Polska: ławeczka stojąca przed sklepem U Krysi, na której Stach Japycz, Pietrek, Solejuk i Hadziuk filozoficznie komentują otaczającą ich rzeczywistość,

popijając przy tym słynne wino Mamrot. Dziś turyści z całej Polski przyjeżdżają do Jeruzala, aby sfotografować się na ławeczce, zajrzeć do zabytkowego barokowego kościoła i odwiedzić większość miejsc znanych z serialu **Ranczo**. Turyści spragnionych spokoju i aktywnego wypoczynku przyciąga malownicza okolica gminy Mrozy (serialowych Wilkowyj), z rezerwatami, uroczyskami i leśnymi ścieżkami. Każdy odcinek serialu oglądało 5–6 milionów widzów, co spowodowało lawinowe zainteresowanie

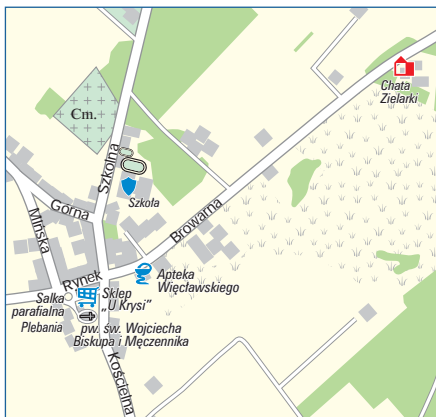
Na planie **Rancza**: Piotr Pręgowski (Patrik Pietrek), Franciszek Pieczka (Stacho Japycz) i Sylwester Maciejewski (Solejuk), fot. W. Traczyk/East News

**„Wszystko jest dla ludzi,
ale nie wszystko dla wszystkich”**

Jan Japycz (Leon Niemczyk) w serialu **Ranczo**

**„Artysta - z takim to najtrudniej.
Na zewnątrz wygląda jak każdy chłop,
a w środku delikatny jak kobieta”.**

Gospodyni Michałowa (Marta Lipińska)
w serialu **Ranczo**

najbliższą okolicą. Z inicjatywy gminnej biblioteki w Mrozach wytyczono nawet rowerowy szlak śladami planu filmowego **Rancza**. Turyści mogą również skorzystać z miniprzewodnika z mapką szlaku. Na rynku stanęła tablica

informacyjna, a w miejscach znanych z serialu – tabliczki wskazujące kierunek jazdy. Dziesięciokilometrowa trasa szlaku rozpoczyna się w Mrozach, biegnie przez Rudkę, Kuflew, Jeruzal, a kończy się w Łukówcu. Po drodze

Filmowy spacer po Jeruzalu

- » **Apteka Więctawskiego** (ul. Browarna 2)
Powstała w Wilkowyjach w szóstym sezonie serialu. To w niej rozpoczyna się romans magistra Ryszarda Polakowskiego z Haliną.
- » **Chata zielarki** (ul. Browarna 25)
W serialu to dom na skraju lasu, w którym mieszka zielarka Zofia. Serialowa chata w rzeczywistości znajduje się w Jeruzalu.
- » **Kościół parafialny w Wilkowyjach** (ul. Rynek 2)
W rzeczywistości to kościół św. Wojciecha Biskupa i Męczennika. Jest drewniany i ma bogate wnętrze w stylu barokowym. To w nim przez osiem serialowych sezonów proboszczem był ksiądz Piotr Kozioł, czyli Cezary Żak.
- » **Nowa szkoła w Wilkowyjach** (ul. Szkolna 8)
To tutaj odbywają się wybory wójta,

- a w piątym sezonie wybory do rady gminy. W budynku rzeczywiście znajduje się szkoła, a dokładnie Zespół Szkół im. Henryka Sienkiewicza.
- » **Plebania** (ul. Rynek 2)
Autentyczna plebania w Jeruzalu. W serialu mieszkają w niej wilkowyjscy księża, a gospodynią jest Michałowa.
- » **Salka parafialna** (po prawej stronie plebanii w Jeruzalu)
Lucy prowadziła tutaj lekcje angielskiego dla dzieci. W rzeczywistości to budynek dawnej organistówki.
- » **Sklep Krystyny Więctawskiej U Krysi oraz ławeczka** (ul. Rynek 16)
To tutaj można nabyć legendarne wino Mamrot i piwo Tur, które spożywają przed sklepem ławeczkowicze. Sklep pomalowany jest w barwy unijne, a serialowy policjant wpada tutaj po pasztetową.

Sklep „U Krysi”, fot. Urząd Miasta i Gminy Mrozy

przejeżdżamy przez rezerwat Rudka Sanatoryjna, niezwykle miejsce słynące z jodeł, niespotykanych pod tą szerokością geograficzną. Warto do rezerwatu zajrzeć szczególnie wiosną, kiedy w lesie kwitną całe polany zawilców (urzekający widok!). W Rudce zatrzymujemy się przy stacji tramwaju konnego, który od 2012 roku ponownie kursuje na dwukilometrowym odcinku Mrozy – Rudka. Biegająca przez serce rezerwatu trasa tramwaju to osobliwość na skalę europejską. Tramwaj pojawił się także w ósmym sezonie serialu jako nowa atrakcja turystyczna serialowych

Wilkowyj. Podczas wyprawy śladami **Rancza** możemy podziwiać niezwykle urozmaicony krajobraz, nietypowy dla Mazowsza. Malownicze wzniesienia porzeczinane dolinami niewielkich rzek, liczne oczka wodne, uroczyska i łąki na długo pozostają w pamięci wędrowców. W Jeruzalu na dłużej warto zatrzymać się w uroczym osiemnastowiecznym kościele św. Wojciecha Biskupa i Męczennika. To tutaj przez wiele lat rządził ksiądz Piotr Koziół – serialowy proboszcz (w podwójnej roli proboszcza i jego brata bliźniaka – wójta i senatora – wystąpił Cezary Żak). Na uwagę zasługuje także stojąca nieopodal, zabytkowa drewniana dzwonnica. Wyjeżdżając z Jeruzala w kierunku Łukówca, warto zwrócić uwagę na ruiny neogotyckiego spichlerza z początku XIX wieku. Spichlerz jest widoczny w filmie **Ranczo Wilkowyje** nakręconym na kanwie serialu **Ranczo**: to w tym miejscu rozpoczyna się szalony pościg bryczkami za Louisem, byłym mężem Lucy Wilskiej. Serialowy szlak kończy się w Łukówcu, gdzie znajduje się dom weselny, w którym organizacją imprez zajmuje się spółka Wioletki Koteckiej, Krystyny Więclawskiej, Celiney Hadziuk i Kazimierzy Solejuk. W rzeczywistości jest to budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Łukówcu.

Próżno jednak szukać tytułowego rancza w okolicach Jeruzala. Dworek odziedziczony przez Lucy, w którym mieszka z Kusym (Ilona Ostrowska i Paweł Królikowski), znajduje się w rzeczywistości

Tramwajem przez rezerwat

Tramwaj konny to niewątpliwie największa atrakcja w gminie Mrozy, oczywiście oprócz wędrowki śladami serialu. Jego historia sięga początku XX wieku, kiedy zbudowano szpital przeciwgruźliczy w Rudkach. Aby ułatwić transport materiałów budowlanych, położono tory pod kolejkę biegnącą przez obszar dzisiejszego rezerwatu Rudki. Po powstaniu szpitala kolejka woziła pacjentów. W ostatni kurs ruszyła w 1967 roku. Z pomocą unijnych pieniędzy udało się w 2012 roku reaktywować tramwaj konny. Wykorzystano go w 95. odcinku **Rancza** jako atrakcję turystyczną gminy Wilkowyje. Tramwaj rusza z parku w Mrozach, a zatrzymuje się przy szpitalu specjalistycznym w Rudkach.

w miejscowości Sokule niedaleko Żywardowa, 130 kilometrów od Jeruzala. Osiemnastowieczny ziemiański dwór jest obecnie własnością prywatną, a uważni widzowie pamiętają go także z innego kultowego serialu – **Noce i dnie**. Także okazały, dwupiętrowy dom wójta, a potem senatora Pawła Kozioła trudno znaleźć w Jeruzalu, stoi bowiem w Rozstankach, przysiółku nieopodal Latowicza (8 kilometrów od Jeruzala), gdzie był wynajmowany na czas zdjęć. Filmowcy wykorzystywali także autentyczne wnętrza posesji w Rozstankach, a najwięcej scen powstało w salonie. Budynek Urzędu Gminy w Latowiczu „udawał” urząd w Wilkowyjach. W Latowiczu na rynku filmowcy umieścili także posterunek policji, a przed tutejszym neogotyckim kościołem Węclawski kupował świeczący proszek. Wracając z Jeruzala warto odwiedzić bogate wnętrze świątyni z cennym obrazem Matki Bożej łaskawej Latowickiej. Kościół zaznaczono zresztą na regionalnym szlaku turystycznym Perły Sakralne Mazowsza.

Kościół w Jeruzalu, fot. Euro Pilot

Pamięci Leona Niemczyka

W trakcie realizacji drugiego sezonu *Rancza* – pod koniec listopada 2006 roku – umarł Leon Niemczyk, stały bywalec stynnej ławeczki, czyli serialowy Jan Japycz. Należał do najwybitniejszych polskich aktorów. Wszyscy pamiętają jego znakomite kreacje w **Nożu w wodzie** oraz **Pociągu**. Twórcy serialu musieli więc uśmiercić zagraną przez Niemczyka serialową postać. Na cześć zmarłego Jana jego ławeczkowi przyjaciele remontują gminny budynek, gdzie powstanie restauracja U Japycza. W rzeczywistości jest to remiza strażyacka w Strachominie nieopodal Latowicza.

Gdzie zjeść

- » *Ranczo nad Stawem*
(ul. Mińska 41, 05-317 Jeruzal,
tel. 502 735 983)
- » *Zajazd pod Jesionem*
(ul. Warszawska 28,
Nowe Osiny,
tel. 25 759 40 82)

JEZIORO ZEGRZYŃSKIE

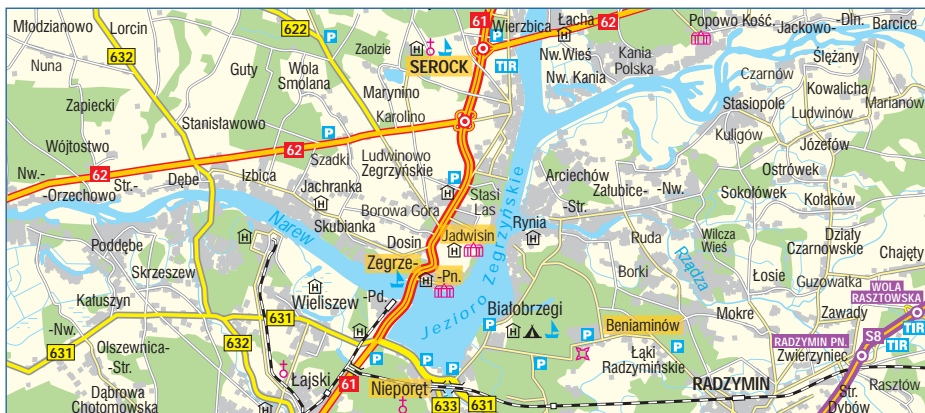
GUSTLIK, INŻYNIER MAMOŃ I SZARLOTKA NA CIEPŁO

Jezioro Zegrzyńskie, ze względu na bliskość Warszawy, stanowi naturalną bazę wypadową dla mieszkańców stolicy. To właśnie tutaj, nad brzegami Zalewu Zegrzyńskiego, Gustlik (Franciszek Pieczka) w generalskim mundurze uciekał przed Niemcami w serialu ***Czterej pancerni i pies***, a Mamoń i Sidorowski (Zdzisław Maklakiewicz i Jan Himilbsbach) prowadzili słynny dialog o polskim filmie w komedii wszech czasów ***Rejs***.

Wycieczkę możemy rozpocząć od tzw. Dzikiej Plaży w Nieporęcie, przy której powstały alejki spacerowe i niewielkie moło. Tutaj nie tylko popływamy, lecz także wypożyczymy sprzęt wodny i rowery. Oznaczona na niebiesko ścieżka rowerowa zaprowadzi nas do mostu na rzece Rządzy. Ścieżka wiedzie przez dębowy las oraz wał okalający jezioro i pozwala cieszyć się urokami różnorodnego krajobrazu. Można również dojechać

Na planie ***Rejsu***: Wanda Stanisławska-Lothe (Kryśia Małoś), Irena Iżykowska (Sidorowska), Jan Himilbsbach (Sidorowski) i Zdzisław Maklakiewicz (inżynier Mamoń), fot. Jerzy Trosczyński/Filmoteka Narodowa

do Serocka, zaparkować samochód na rynku i stamtąd ruszyć na rowerową wyprawę do urokliwego Wąwozu Szaniawskiego. Aktywny pobyt nad Jeziorem Zegrzyńskim łączy w sobie przygodę filmową, historyczną i przyrodniczą. Jeśli podążymy śladami bohaterów **Czterech pancernych i psa**, trafimy do Fortu Beniaminów, a przed Pałacem Radziwiłłów w Jadwisinie przypomni nam serial **Londyńczycy**. Czekają na nas także przyjemności podniebienia. W Pałacu Zegrzyńskim warto skosztować pieczonej kaczki albo uraczyć się pyszną kawą z szarlotką na ciepło. Karczma Klepisko

w Nieporęcie serwuje dania kuchni kresowej, a hotel Warszawianka – oprócz znakomitej restauracji, pokoi dla gości i własnej plaży – oferuje pobyt w aquaparku z 94-metrową zjeżdżalnią.

Informacja Turystyczna Regionu Jeziora Zegrzyńskiego

www.jezioro.zegrzynskie.pl

Jezioro Zegrzyńskie i okolica na ekranie

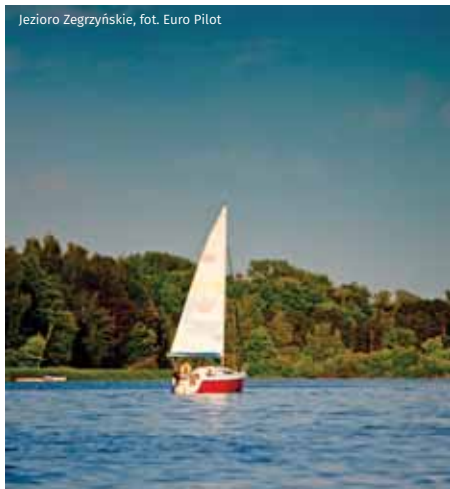
- Lotna (1959)*
- Czterej pancerni i pies (1970)*
- Rejs (1969)*
- Hydrozagadka (1970)*
- Londyńczycy (2008–2009)*
- BrzydUla (2008–2009)*
- Czas honoru (2013)*

Gdzie zjeść

- » Karczma Klepisko
(tuż przy Dzikiej Plaży,
ul. Zegrzyńska 10a, Nieporęt,
tel. 510 066 163)
- » Restauracja Zagłobianka
(pl. Wolności 2, Nieporęt,
tel. 22 774 83 24)

Jezioro Zegrzyńskie, fot. Euro Pilot

KAMPINOSKI PARK NARODOWY

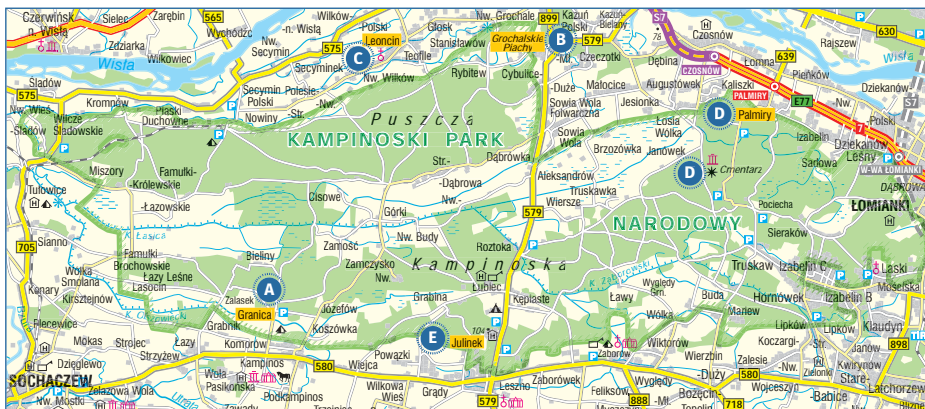
ROWEREM PRZEZ PUSZCZĘ

Wędrówki po Kampinoskim Parku Narodowym przynoszą turystom wiele niezapomnianych przeżyć, o zwykłym oderwaniu od hałaśliwej cywilizacji nie wspominając. Bo na szlakach nie tylko spotykamy się z historią – to miejsce związane z powstaniem styczińskim i kampanią wrześniową 1939 roku – lecz także możemy zobaczyć dostojnego łosia, skradającego się borsuka, a na bagnach brodzącego żurawia. Na dodatek łatwo tutaj dojechać autobusem, samochodem, a wiosną i latem kolejką wąskotorową z Sochaczewa. Puszcza poprzecinana jest ścieżkami i szlakami rowerowymi. Najważniejszy

z nich to Kampinoski Szlak Rowerowy liczący 145 kilometrów. W miejscowości **GRANICA** powstało kilka scen do dramatu w reżyserii Jerzego Skolimowskiego **Essential Killing**. Film miał międzynarodową obsadę, a w Granicy – konkretnie w Ośrodku Dydaktyczno-Muzealnym – nakręcono sekwencje z Emmanuelle Seigner i Vincentem Gallo. Uciekający przed prześladowcami główny bohater trafia do leśniczówki, gdzie otrzymuje pomoc od głuchoniemej Polki. Śladami Skolimowskiego poszli twórcy polsko-izraelskiej produkcji **Igor i żurawie**. Puszcza Kampinowska „zagrała” w tym filmie tereny Rosji. Granica jest dobrym miejscem na

Emmanuelle Seigner (Margaret) i Vincent Gallo (Mohammed) w **Essential Killing**, fot. Collection Christopher/East News

rozpoczęcie eskapady do Puszczy. Znajduje się tutaj parking, zbiegają się turystyczne szlaki, można zajrzeć do skansenu budownictwa puszczańskiego. A wokół jest co podziwiać, bo to najpiękniejsza część Puszczy – różnorodna przyrodniczo, z łąkami, bagnami i malowniczymi wydhami, tak charakterystycznymi dla lokalnego ekosystemu. Wykorzystali to zresztą filmowcy, którzy na pustynnym obszarze położonym na obrzeżach Puszczy (B **GROCHALSKIE PIACHY**) nakręcili kilka sekwencji do filmu sensacyjnego **Operacja Samum**. W bezpośrednim otoczeniu KPN, w lesie otaczającym (C **LEONCIN**, Andrzej Wajda realizował najpierw sceny do **Brzeziny**, a blisko 40 lat później do **Pana Tadeusza**. To tutaj doszło do spotkania Tadeusza i Telimemy, tak świetnie zagranych przez Michała Żebrowskiego i Grażynę Szapołowską. Puszcza to także fragment historii Polski, czasami tej tragicznej. Jej świadectwem jest m.in.: (D **CMENTARZ-MAUZOLEUM W PALMIRACH**, gdzie miały miejsce egzekucje Polaków w czasie ostatniej wojny.

Szlaki turystyczne i atrakcje Puszczy Kampinoskiej
www.kampinoski-pn.gov.pl

Puszcza Kampinoska na ekranie

Brzezina (1970), Janosik (1973)
Pan Tadeusz (1999), Operacja Samum (1999)
Czas honoru (2008–2014)
Essential Killing (2010)
Igor i żurawie (2011), Listy do M (2011)

* Na liście znalazły się wybrane tytuły.

Park rozrywki w Julinku, fot. Julinek

Park rozrywki

W (E **JULINKU**, sercu Kampinoskiego Parku Narodowego, w 2015 roku powstał Park Rozrywki „Julinek”, jeden z największych tego typu obiektów w Polsce. Rozpięty wśród drzew Podniebny Cyrk to park linowy z trasami dla dzieci i dorosłych. Atrakcji w parku jest sporo: zjeżdżalnie, pole do minigolfa, przejażdżki elektrycznymi, małymi samochodzikami, plac zabaw, ścianka wspinaczkowa itd.

Więcej: www.julinec.com.pl

KONSTANCIN-JEZIORNA

WEEKEND W UZDROWISKU

Konstancin-Jeziorna to idealne miejsce na weekendową eskapadę. Właściwie już wycieczka do położonego w centrum miasta parku zdrojowego może nam zająć całą dzień. Mnóstwo tutaj alei spacerowych, ścieżek rowerowych, placów zabaw, tarasów widokowych oraz urokliwych pomostów przerzuconych przez bagna. Warto też skorzystać z położonej

w parku słynnej tężni solankowej, bo Konstancin to przecież uzdrowisko. I właśnie w parku zdrojowym najlepiej rozpocząć spacer po miasteczku. W nawiązującej do architektury dworskiej willi Malutka powstawała komedia **Żona dla Australijczyka** (ul. Wierzejewskiego 12F), z Wiesławem Gołasem w głównej roli. Zabytkowa willa Amelin

W położonym niedaleko Konstancina dworze w Oborach kręcono serial **Panny i wdowy**. Na zdjęciu Maja Komorowska (Ewelina Lechicka), fot. Renata Pajchel/Filmoteka Narodowa

(ul. Jaworskiego 5) widoczna jest w serialu **Rodzina Połanieckich**, gdzie „udaje” podwarszawskie lotnisko. Po urokliwej ulicy Piotra Skargi – z zabytkowymi willami w tle – przechadzają się bohaterowie serialu **Czas honoru**. Na lądowisku w Konstancinie, we wrześniu 2016 roku, kręcono sceny do superprodukcji **Dywizjon 303** (filmowe Northolt pod Londynem, gdzie podczas wojny stacionowali polscy lotnicy). Miłośnicy dłuższych wycieczek mogą skorzystać z uroków pobliskiego rezerwatu Skarpa Oborska i niebieskim szlakiem obejść najbliższą okolicę.

Gdzie zjeść

- » Dwór Konstancin
(ul. Od Lasu 23, tel. 22 754 72 72)
- » Restauracja Gruba Ryba
(ul. Piłsudskiego 26, tel. 608 346 075)
- » Restauracja Różana
(ul. Źródłana 6a, tel. 22 203 42 82)

Tężnia Solankowa

Konstancin-Jeziorna,
tel. 22 484 28 88,
www.teznia.com.pl

Konstancin na ekranie

- Żona dla Australijczyka* (1963)
- Brunet wieczorową porą* (1976)
- Rodzina Połanieckich* (1979)
- Putkownik Kwiatkowski* (1996)
- Czas honoru* (2008-2014)
- Miasto 44* (2013)
- Dywizjon 303* (2016)
- Johnny* (2022)

Tężnia solankowa w Parku Zdrojowym.
fot. archiwum Urzędu Miasta i Gminy Konstancin-Jeziorna

ŁĄCK

ŚLADAMI IZABELLI SCORUPCO

Atrakcyjne położenie miasteczka i całej gminy w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym, bogate przyrodniczo Jezioro Łąckie Małe i Jezioro Łąckie Duże zachęcają do weekendowych wyjazdów w tę malowniczą okolicę. A świadomość, że to właśnie tutaj pojedynkowali się Michał Wołodyjowski i Bohun w superprodukcji **Ogniem i mieczem**, a piękna Helena – Izabella Scorupco – zażywała kąpeli w tutejszym jeziorze, tylko doda je atrakcyjności tej okolicy.

Pojezierze Łąckie kusi naturalnym, nieskalanym przemysłowo środowiskiem: blisko połowa powierzchni gminy to obszary leśne; w gminie znajduje się też aż sześć jezior. To wszystko spowodowało, że do Łącka i okolic od dawna chętnie zaglądają ekipy filmowe. W słynnym Stadzie Ogierów – od którego zresztą przewodniczący radą rozpoczynając zwiedzanie miasteczka – Krzysztof Zanussi kręcił sceny do swojego filmu **Cwał** z Mają Komorowską w roli głównej. W stadninie można skorzystać z usług instruktora jazdy konnej albo w jego towarzystwie wybrać się na przejażdżkę konnymi duktami.

Ekipy filmowe przyciągał także urokliwy neorenesansowy pałac z końca XIX wieku, zbudowany na zamówienie Mikołaja Fuhrmana, właściciela dóbr Łąckich.

Można go zobaczyć w filmie przygodowym z 1960 roku **Szatan z siódmej klasy**, w którym debiutowała młodzianka Pola Raksa. Kilka lat później gościł w nim kapitan Kloss, czyli Stanisław Mikulski, przy okazji realizowania odcinków serialu

Łąck i okolice

- » Stado Ogierów w Łącku
- » Kaplica św. Huberta nad Jeziorem Łąckim Dużym
- » Zamek w Gostyninie, w którym w 1612 roku zmarł car Wasyl IV Szujski
- » Zespół pałacowo-parkowy im. Fryderyka Chopina w Sannikach

Ogniem i mieczem: pojedynek Wołodyjowskiego (Zbigniew Zamachowski) z Bohunem (Aleksandr Domogarov) nad Jeziorem Łąckim, fot. Zenon Zyburtowicz/EastNews

Szlagier z filmu

**„Lato, lato, lato czeka.
Razem z latem czeka rzeka.
Razem z rzeką czeka las.
A tam ciagle nie ma nas”.**

Fragment piosenki *Lato czeka* z filmu
Szatan z siódmej klasy, autor: Ludwik Jerzy Kern,
kompozytor: Witold Krzemiński

Stawka większa niż życie: Żelazny krzyż i Podwójny nelson. Do dóbr dworskich należała także kaplica świętych Piotra i Pawła (inna nazwa: kaplica św. Huberta) położona nad Jeziorem Łąckim Dużym, którą można zobaczyć we wspomnianym **Podwójnym nelsonie**. Kapliczka była też plenerem filmu Jerzego Hoffmana **Ogniem i mieczem**. To właśnie w jej najbliższym otoczeniu pojedynkowali się Michał Wołodyjowski i Bohun (Zbigniew Zamachowski i Aleksander Domogarow). Uroki Jeziora Łąckiego Dużego – i nie tylko jego – podziwiać można w scenie kąpieli pięknej Heleny Kurcewiczówny. Spacer nad brzegiem Jeziora Łąckiego – śladami Izabelli Scorupco – przewodnicy polecają szczególnie zakochanym parom. Na filmowym szlaku prowadzącym do kaplicy powstało miejsce rekreacji i wypoczynku z leśnym amfiteatrem, placem zabaw i parkingiem. Nad jeziorem i w najbliższej okolicy można także pojeździć rowerem. Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego oznakowało aż 540 kilometrów tras rowerowych biegnących zarówno przez gminę, jak i całe pojezierze.

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Stary Rynek 8, Płock,
tel. 24 367 19 44,
www.turystykaplock.eu

Łąck na ekranie

Szatan z siódmej klasy (1960)
Stawka większa niż życie (1967)
Cwał (1995)
Ogniem i mieczem (1999)
Marszałek Piłsudski (2000)

Rowerem daleko od szosy

Pojezierze Łąckie jest idealnym terenem do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Jeden z malowniczych szlaków wiedzie z Matyldowa do Nowych Ciechomic. Ale jak wiedzie! Szlak prowadzi pomiędzy malowniczo położonymi jeziorami Zdwońskim, Łąckim Dużym i Matym, Ciechomiczkiem i Górskim. Godny polecenia jest również szlak rowerowy wokół jeziora Soczewka. To właśnie tutaj, nad brzegiem urokliwie położonego jeziora, Leszek Górecki, główny bohater kultowego serialu **Daleko od szosy**, próbował zauroczyć studentkę Anię.

ŻYRARDÓW

ARCHITEKTONICZNA PERŁA

Unikatowy postindustrialny charakter współczesnego Żyrardowa i dawna, dziewiętnastowieczna osada fabryczna czynią to miasto leżące w zachodniej części Mazowsza prawdziwą perłą architektoniczną. Filmowe walory Żyrardowa chwałą najwybitniejsi polscy scenografowie – Allan Starski i Andrzej Haliński, a Andrzej Wajda umieścił tutaj plan filmowy jednego ze swoich ostatnich dzieł: **Wałęsa. Człowiek z nadziei**. Jeśli dodać do tego malownicze Wydmy Międzyborowskie oraz otulinę Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, Żyrardów jawi się jako atrakcyjne miejsce i do zwiedzania,

i do odpoczynku, i do uprawiania aktywnej turystyki.

Wizytę w Żyrardowie warto rozpocząć od spaceru po zabytkowym parku miejskim im. Karola Dittricha (ul. Karola Dittricha 1), przejść przez mostki nad niewielkimi kanałami i przepływającą w tym miejscu Pisią Gągoliną, a jeśli przyjechaliśmy z dziećmi – zatrzymać się na placu zabaw. W secesyjnym pałacyku położonym na terenie parku mieści się Muzeum Mazowsza Zachodniego. Park sąsiaduje z częścią rezydencjalną dawnej osady fabrycznej. Warto zobaczyć zespół składających się na nią

Na planie **Wałęsy**. Od lewej: Andrzej Wajda i Robert Więckiewicz w roli Lecha Wałęsy, fot. T.C.D/VISUAL Press Agency

wyjątkowych budynków. To spuścizna po czasach, w których opisywane miejsce było światową (!) potęgą w produkcji lnu. Do pomocy mamy dobrze opracowany szlak „Spacer po XIX-wiecznej osadzie fabrycznej” (więcej: www.zyrardow.pl).

Dawną miejską zabudowę – a także architekturę przypominającą PRL – uwielbiają filmowcy. Jacek Skalski kręcił w żyrardowskich plenerach, w okolicach kościoła św. Karola Boromeusza, dramat sensacyjny **Miasto prywatne**. We wspomnianym **Wałęsie. Człowieku z nadziei** Andrzej Wajda odtworzył w Żyrardowie socjalistyczne blokowisko z lat 70., na którym mieszkał Lech Wałęsa. Zdjęcia do filmu powstawały na terenie osiedla Wschód, a w okolicach bloku przy ulicy Nietrzebki 20 powstała scena z protestującymi robotnikami. Obszar dawnej osady fabrycznej – budynki straży ogniowej, kantoru i wiele innych – wykorzystali także producenci serialu **Strażacy** z udziałem Macieja Zakościelnego. W 2015 roku Tomasz Wasilewski nakręcił w mieście większość zdjęć do dramatu obyczajowego **Zjednoczone stany miłości** – o losach kilku kobiet na początku lat 90. XX wieku. Wykorzystał plenery ulic: Nietrzebki, Parkingowej i Skrowaczewskiego.

Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Resursie

ul. 1 Maja 45, tel. 46 854 24 24,
www.resursa.zyrardow.pl

Żyrardów na ekranie

Czarodziej z Harlemu (1990)

Miasto prywatne (1994)

Wałęsa. Człowiek z nadziei (2011)

Strażacy (2015), *Wkręcenie* (2013)

Zjednoczone stany miłości (2015)

Bodo (2015), *Johnny* (2022)

Wyprawa na wydmy

Aby docenić uroki otaczającej miasto przyrody, warto wybrać się na rowerową wyprawę do Międzyborowa i nacieszyć wzrok widokami niespotykanych w tej części Polski piaszczystych wydm. Podobno jazda rowerem po stromych wydmach jest niepowtarzalną przygodą (trasa niepolecana rodzinom z małymi dziećmi). Najlepiej wyruszyć z okolic pałacu w Radziejowicach, a potem czarnym szlakiem skierować się do rezerwatu Dąbrowa Radziejowska.

Więcej o szlakach: www.mazowsze.travel

MUZEUM WSI RADOMSKIEJ

CEZARY BARYKA W SKANSENIE

Filip Bajon, reżyser ekranizacji *Przedwiośnia*, powieści Stefana Żeromskiego, nakręcił w Muzeum Wsi Radomskiej kilka ważnych scen do swojego filmu. Na pytanie, dlaczego wybrał właśnie Radom, stwierdził zwięźle, że jest to „teren najmniej skansenowaty, za to najbardziej prawdziwy, obrazowy”. I to jest chyba najlepszy opis tego miejsca. Bo radomski skansen żyje przez cały rok i możemy się w nim poczuć tak, jakbyśmy nagle znaleźli się w majątku ziemskim sprzed stu i więcej lat – tutaj stoi osiemnastowieczny dworek, tam chłopskie zagrody z Jastrzębi, Kłonówka i Chomentowa, nieopodal zespół wiatraków, dworski spichlerz oraz młyny wodne z Zajączkowa i Zofiówki. Nie mogło zabraknąć również

Skansen zaprasza

Zwiedzanie skansenu to całodzienna wycieczka. Obok ekspozycji stałych i czasowych Muzeum organizuje regularnie warsztaty edukacyjne i lekcje pokazowe. Oferta dla osób w różnym wieku jest szeroka.

ul. Stawowa (dojazd od ul. Krychnowickiej),
tel. 48 332 92 81,
www.muzeum-radom.pl

zabytkowego drewnianego kościoła. W sumie blisko 70 różnych obiektów położonych na 32 hektarach skansenu. Twórcy *Przedwiośnia* nakręcili w Muzeum sceny

Scena z *Przedwiośnia*. Wjazd Cezarego Baryki do Nawłoci, pierwszy z prawej w roli głównej Mateusz Damięcki, fot. Wojtek Stein/Reporter

rozgrywające się w Chłodku, czyli – jak pamiętamy z lektury książki Żeromskiego – folwarku położonym niedaleko Nawłoci. Ekipa filmowa utrwaliła sekwencje porannego spaceru Cezarego Baryki (Mateusz Damięcki), podczas którego spotyka on Wandzię oraz spotkanie głównego bohatera z księdzem przy grobie Karoliny. W skansenie zrealizowano także scenę wyprawy Cezarego na wieś, kiedy zagląda do zagród i przygląda się życiu chłopstwa. Filmowcy wykorzystali również osiemnastowieczny dworek z Piecysk, jeden z ciekawszych eksponatów Muzeum. Budowla jest kryta gontem, wybudowana z modrzewiowych bali, ale nie tylko z zewnątrz prezentuje się okazale – w środku możemy zobaczyć stylowe dziewiętnastowieczne meble oraz

Okrasa w zagrodzie

W Muzeum Wsi Radomskiej znany kucharz, Karol Okrasa, nagrywał kilka odcinków programu telewizyjnego *Okrasa łąmie przepisy*. Jedną z audycji nakręcono w zagrodzie z Chomentowa, a znanemu kucharzowi towarzyszyły panie ze stowarzyszenia Nasza Wieś Józefów z gminy Kowala. Wcześniej Muzeum przygotowało konkurs kulinarny „Potrawa regionalna z ziemniaków”, w którym gospodynie zajęły pierwsze miejsce.

fortepian warszawskiej firmy Fryderyka Bucholtza. Radomski skansen żyje rytmem autentycznej wsi, a coroczne Festiwal Chleba oraz Święto Ziemniaka gromadzą zwykle kilka tysięcy osób. Na terenie muzeum uprawia się zboże, sadi ziemniaki, pokazuje uczestnikom warsztatów edukacyjnych i lekcji pokazowych, jak zrobić zakwas i upiec pyszny chleb. Goście lepią także garnki i ubijają masło. Wszystko dzieje się jak dawniej.

Punkty Informacji Turystycznej

pl. Dworcowy 2, tel. 48 360 06 10,
www.cit.radom.pl
ul. Rwańska 16, tel. 48 362 05 36,
www.radom.pl

Skansen na ekranie

Szwadron (1992), Przedwiośnie (2000)
Historia Kowalskich (2008)
Rok 1863 (2012), Sen o Warszawie (2013)
Komendant Zagończyk (2016)
Kurier (2018), Stulecie Winnych (2018)
Johnny (2022)

Gdzie zjeść

» Karczma Bankrut
(ul. Kielecka 153, tel. 725 900 950)

RADOM

MIASTO ANDRZEJA WAJDY

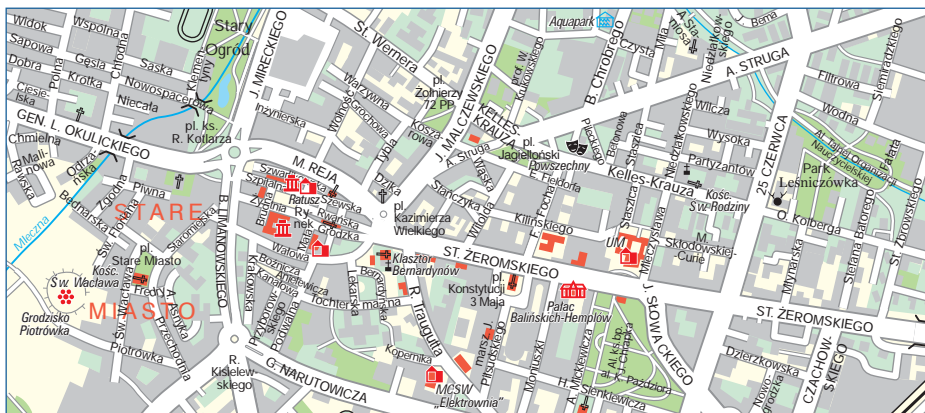
W Radomiu nie sposób się nudzić. Spacer można rozpocząć od reprezentacyjnego miejskiego deptaku – ulicy Żeromskiego – pełnego kawiarenek, restauracji i dziewiętnastowiecznych kamieniczek. To właśnie Żeromskiego jest widoczną w znanym filmie Andrzeja Wajdy **Dyrygent**. Miasto zresztą zawsze pamiętało, i nadal pamięta, o wielkim twórcy, a on odwdzięczał się tym samym. Już po śmierci artysty Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” przygotowało uliczną wystawę „Andrzej Wajda 40/90” na placu Konstytucji 3 Maja (40 filmów/90 lat życia). Słynny

reżyser dorastał w mieście nad Mleczną w latach 1935–1946, a rodzina Wajdów zajmowała mieszkanie w oficerskiej kamienicy przy ulicy Malczewskiego 20. Słynny reżyser odstąpił na domu tablicę, która upamiętnia jego ojca, kapitana Jakuba Wajdę, ofiarę zbrodni katyńskiej. W **Dyrygencie** obok wspomnianej ulicy Żeromskiego można zobaczyć także klasycystyczno-barokowy budynek dawnego kolegium pijarów, a obecnie Muzeum im. Jacka Malczewskiego, a także radomski rynek.

Zresztą filmowa wycieczka śladami Andrzeja Wajdy to jeden z pomysłów na zwiedzanie tego królewskiego miasta. Bo kolejnym przystankiem może być tzw. Miasto Kazimierzowskie, czyli historyczna dzielnica Radomia, wyznaczona przez dawne mury obronne. Widać je nie tylko we wspomnianym filmie Wajdy, lecz także w dramacie obyczajowym **Nigdy się nie dowiesz** Jana Kidawy-Błońskiego, którego akcja rozgrywa się w wojennym Radomiu. Królewski Radom przyciąga także miłośników sztuki, bo wspomniane Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” to instytucja, której działalność jest znana również poza granicami miasta. W ramach Centrum działa supernowoczesne kino studyjne z najlepszym w kraju systemem

Na planie filmu **Dyrygent**. Na zdjęciu Andrzej Wajda i Andrzej Seweryn, fot. Jerzy Kośnik/Filmoteka Narodowa

nałośnienia, organizowane są festiwale filmowe, plenery i wystawy. Elektrownia może się poszczycić jednym z najbogatszych w Polsce zbiorów sztuki współczesnej, z dziełami Kantora i Czapskiego oraz szkicami Andrzeja Wajdy, który wraz z żoną Krystyną Zachwatowicz był inicjatorem powstania Centrum. Elektryzujące Maratony Filmowe i Zimowy Przegląd Filmowy „Koksownik” to imprezy promujące ambitne kino artystyczne, które przyciągają do Radomia rzesze kinomanów, a także znanych artystów. W Radomiu każdy znajdzie coś dla siebie. Bogate, ponadtysiącletnie dzieje miasta najlepiej poznać odwiedzając Muzeum Historii Radomia z nowoczesną ekspozycją w zabytkowych wyremontowanych kamienicach o wdzięcznych nazwach Gąski i Esterki (www.muzeumhistorii-radomia.pl). Miasto i okolica zachęcają także do aktywnego wypoczynku. Można wybrać się chociażby na rowerową wycieczkę do oddalonego o 9 kilometrów skansenu Muzeum Wsi Radomskiej (opis szlaku: www.bractworowerowe.ats.pl). Dzień najlepiej zakończyć w pełnym atrakcji Aquaparku Radom przy ulicy Chrobrego 3.

Centrum Informacji Turystycznej (UM)

ul. Rwańska 16, tel. 48 362 05 36

www.radom.pl

Centrum Informacji Turystycznej (MOSiR)

pl. Dworcowy 2, tel. 48 360 06 10,

www.cit.radom.pl

Radom na ekranie

Kontrybucja (1966)

Opadły liście z drzew (1975)

Dyrygent (1979)

Psy 2 (1993)

Przedwiośnie (2000)

W ukryciu (2011)

Połowanie na ćmy (2023)

* Na liście wymienione są tylko niektóre tytuły.

Gdzie zjeść

» *Restauracja Pivovaria*
(ul. Moniuszki 26, tel. 48 384 88 78)

» *Restauracja Teatralna*
(ul. Żeromskiego 55, tel. 48 363 77 63)

PAŁAC MAŁA WIEŚ

SENTYMENTALNA PODRÓŻ W PRZESZŁOŚĆ

Podróż można zacząć w samym sercu Mazowsza, gdzie leży Pałac w Małej Wsi. W piwnicy budynku znajduje się kamień węgielny wmurowany przez Bazylego Walickiego i jego żonę, Różę z Nieborskich, z oznaczeniem 1780 roku jako początku budowy. Ten przepiękny klasycystyczny obiekt był świadkiem wielu wydarzeń ważnych zarówno dla polskiej historii, jak i kinematografii. Niedługo mury pałacu były siedzibą wielkich rodów szlacheckich i książęcych: Walickich, Zamoyckich, Lubomirskich oraz Morawskich. To właśnie w okolicach pałacu zaczęła się historia polskiego sadownictwa. Tadeusz

Morawski stworzył tu pierwszy, pionierski ogród jabłkowy, dzięki któremu dorobił się niemałej fortuny. Po Powstaniu Warszawskim w pałacu ukrywano wielu Żydów, a po II wojnie światowej budynek służył jako letnia rezydencja urzędników Rady Ministrów. Pałac zawsze słynął ze swojej gościnności. Dawniej przebywali w nim poeta Julian Ursyn Niemcewicz, polityk Władysław Gomułka czy marszałek Konstanty Rokossowski. Miejsce to uwielbiała aktorka Nina Andrycz, która była główną inicjatorką budowy pierwszego tutaj pokoju kąpielowego. Wizytę samego króla Stanisława Augusta

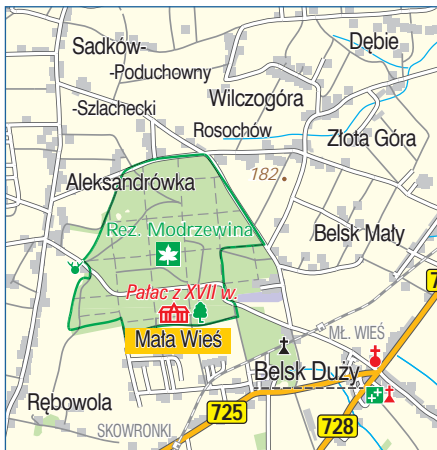

Kadr z filmu Pułkownik Kwiatkowski/Filmoteka Narodowa

Filmowy spacer po pałacu i jego okolicach

- » **Ada! To nie wypada!** (1936) – początek filmu ukazuje Małą Wieś i jej ówczesnego stangreta, gdy odjeżdża powozem.
- » **Wielka Improwizacja** – Gustaw Holoubek – Lawa 1989
- » **Trędowata** (1976)
- » **Widziadło** (1984) – wjazdowa Biała Brama prowadząca do Belska
- » **Nad Niemnem** (1986)
- » **Putkownik Kwiatkowski** (1995) – pokój z łożienką
- » **Ślub doskonały** (2023)

Poniatowskiego upamiętnia kamień w przypałacowym parku. Obecnie goście pałacu korzystają z eleganckich pokoi, stylowej restauracji, herbaciarni oraz winiarni. Spacerowicze zachwycają się ogrodem różanym, odtworzonym według starych planów zleconych jeszcze przez Klementynę Koziętulską. Rośnie w nim 3000 krzewów starych odmian kwiatów. Wizyta w okolicy to także niepowtarzalna okazja, żeby podziwiać przepiękne polichromie zdobiące ściany i sufity, a przedstawiające m.in. panoramę Warszawy czy freski pompejańskie.

Klasycystyczna architektura pałacu, okalający go romantyczny park angielski z pomnikami przyrody, rodzinnym mauzoleum czy Stawem Wielkim urzekły również osoby związane z polską kulturą. Eleganckie komnaty i przepiękne tereny zielone wielokrotnie służyły jako plan zdjęciowy. Przed wojną w pałacu kręcono sceny do słynnej komedii **Ada! To nie wypada!** Konrada Toma z Łodź Niemirzanką w roli tytułowej. W filmie jest mnóstwo rewelacyjnych piosenek, chętnie śpiewanych do dzisiaj! Pałacowe scenerie były również tłem dla takich filmów jak **Trędowata** oraz **Nad Niemnem**, który przez wielu krytyków uważany jest za najbardziej udaną ekranizację polskiej powieści. Białą Bramę uwieczniono

Pałacowe imprezy

Pałac w Małej Wsi to także miejsce wielu imprez związanych z polską sztuką filmową. W Oranżerii odbyła się chociażby uroczysta premiera filmu „Belsk Duży – kraina kwitnących jabłoni”. Obraz w reżyserii Leszka Lombarskiego został zrealizowany przez Fundację Dziedzictwa Historii, producenta cyklu dokumentów „Regiony z historią”, emitowanego na antenie Telewizji Polskiej. Podczas kręcenia filmu użyto nie tylko tradycyjnych technik operatorskich, ale korzystano także z dronów, by pokazać zarówno dalekie krajobrazy, jak i poszczególne obiekty.

w horrorze **Widziadło**. Swojego epizodu filmowego doczekał się również pokój z łożienką. Realizowana była tam słynna scena z płaczącym Markiem Kondratem w filmie **Putkownik Kwiatkowski**.

Pałac Mała Wieś

Mała Wieś 40, 05-622 Belsk Duży
tel. 782 40 40 40
www.palacmalawies.pl

16

HOTEL TRYLOGIA W ZIELONCE

KMICIC I KRZESŁO JERZEGO HOFFMANA

Sława tej uroczej lokalizacji sięga daleko poza granice Mazowsza. Mowa o hotelu Trylogia w Zielonce koło Warszawy. Jak można się domyślać, jego właściciele to miłośnicy historii oraz *Trylogii* Henryka Sienkiewicza, a co za tym idzie, także twórczości reżyserskiej Jerzego Hoffmana, który przeniósł na duży ekran *Pana Wołodyjowskiego*, *Potop* oraz *Ogniem i mieczem*.

Wszystko zaczęło się od pasji do koni i budowy stajni, kolejnym etapem były przygotowania aktorów i kaskaderów do pracy na planie. Konie ze stajni państwa ładno zagrały m.in. w *Panu Tadeuszu* i *Zemście*. Z czasem przybywało pracy, powstawały nowe inwestycje. W marcu 2008 roku otwarto hotel, którego ojcem chrzestnym został Jerzy Hoffman. Obok hotelu z bogatą kolekcją pamiątek związanych z autorem *Trylogii* i twórczością Jerzego Hoffmana, stanęła restauracja Dwór Rozłogi, dlatego do Zielonki zaglądamy dziś nie tylko wielbiciele historii, a w szczególności Sienkiewicza i filmowych adaptacji jego dzieł, ale także miłośnicy wyśmienitej kuchni. W tamtejszym Muzeum Historii Filmów Jerzego Hoffmana można zobaczyć rekwizyty z planu filmowego, niepublikowane fotosy, stroje i broń z epoki oraz szkice, rzeźby i obrazy związane z filmami reżysera. Stoi

tam nawet oryginalne krzesło reżyserskie, które towarzyszyło Hoffmanowi na wszystkich planach filmowych. Ale podczas wizyty w Zielonce można również udać się na dłuższy spacer lub wyprawę rowerową. Szlak rowerowy Wokół Zielonki rozpoczyna się przy skrzyżowaniu ulic Poniatowskiego i Wschodniej, biegnie obok Jeziora Czarne i kończy się przy stacji kolejowej Zielonka Bankowa (więcej o szlaku www.zielonka.pl).

i

Hotel Trylogia,
restauracja Dwór Rozłogi
ul. Poniatowskiego 46,
tel. 22 771 82 24, www.trylogia.pl

Wnętrza hotelowe pełne są pamiątek związanych z Trylogią, fot. Hotel Trylogia

KOŚCIÓŁ W GLINIANCE

ODWIEDZINY U OJCA MATEUSZA

Urokliwy drewniany kościółek św. Wawrzyńca w Gliniance niedaleko Otwocka jeszcze kilkanaście lat temu rzadko odwiedzali turyści. Oprócz parafian najczęściej zaglądali tutaj pątnicy wędrujący do otoczonego kultem obrazu Matki Bożej Glinieckiej. Obecnie barokową świątynię z Glinianki zna cała Polska, tutaj bowiem mieści się parafia ojca Mateusza, tytułowego bohatera serialu. Atrakcyjności tej okolicy dodaje Mazowiecki Park Krajobrazowy oraz płynąca przez wieś rzeka Świder, tworząca nieopodal malownicze przełomy.

Można z uśmiechem stwierdzić, że producenci serialu przenieśli Sandomierz do Glinianki. To właśnie tutaj grający głównego bohatera Artur Żmijewski wygłasza płomienne kazania, spowiada skruszonych parafian i rozwiązuje kryminalne zagadki. Ale na *Ojcu Mateuszu* nie kończy się filmowa historia tych okolic. W tym samym kościele kręcono także sekwencje do innego popularnego serialu – *Plebani*, a Glinianka była w nim serialową parafią o nazwie Stara Wiosna. Po obejrzeniu zabytkowej świątyni możemy zostawić samochód na pobliskim rynečku i wybrać się na krótki spacer wzdłuż rzeki Świder. Szlak rozpoczyna się przy kościele, biegnie przez podworski park ze starymi dębami, Wolę Karczewską i dalej

do najpiękniejszej części doliny Świdra, który tworzy malowniczy przełom. Przechodzimy przez wąski, urokliwy jar zwany Żółtym Kanionem, a wyprawę kończymy w miejscowości Rudki.

Parafia pw. św. Wawrzyńca
ul. Wawrzyniecka 149,
tel. 22 789 97 97

A to ciekawe!

Lokalnym specjałem Glinianki są tzw. sójki – paszteciki z drożdżowego ciasta wypełnione kapustą z grzybami, których wielkim fanem jest Artur Żmijewski, wcielający się w postać księdza detektywa.

Na planie *Ojca Mateusza* w Gliniance: Artur Żmijewski (ksiądz Mateusz Żmigrodzki) i Piotr Polk (inspektor Orest Możejisko), fot. VIPHOTO/East News

18

MUZEUM ARCHITEKTURY DREWNIANEJ W NOWEJ SUCHEJ

ŚLUBY W SKANSENIE

Niewielka Nowa Sucha nieopodal Siedlec jeszcze kilkadziesiąt lat temu kojarzyła się głównie z malowniczym położeniem nad rzeczką Kostrzyn. Dziś słynie także ze skansenu, którego pomysłodawcą był profesor Marek Kwiatkowski, długoletni dyrektor warszawskich Łazienek. Z pomocą swojej żony Marii doprowadził do powstania Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego, którego centralnym punktem jest modrzewiowy dwór z 1743 roku wzniesiony z inicjatywy Ignacego Cieszkowskiego, kasztelana liwskiego. Oprócz dworu w skansenie możemy zobaczyć między innymi oficynę dworską, stajnię, budynek organistówki z połowy XIX wieku i ponad stuletnią karczmę plebańską. Filmowcy szybko zainteresowali się skansenem, w którym od lat 90. wciąż przybiera eksponatów. Reżyser Jan Jakub Kolski zachwycił się historyczną architekturą i okolicą do tego stopnia, że umieścił tutaj plan filmowy **Pornografii** – adaptacji powieści Witolda Gombrowicza. Filip Bajon pracował w tym miejscu nad ekranizacją **Ślubów panińskich** z udziałem Macieja Stuhra i Marty Żmudy-Trzebiatowskiej, a Jerzy Hoffmann nad superprodukcją **1920. Bitwa Warszawska**. W serialu

Szatan z siódmej klasy widzowie łatwo rozpoznają dwór Cieszkowskich, park oraz budynek organistówki. Produkcji, które powstały w skansenie, było dużo więcej (więcej: www.mazowszenafilmoowo.pl).

Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego

Nowa Sucha, Grębków, tel. 604 095 147,
www.sucha.podlasie.pl

18 km na północ znajdują się pięknie położony Zamek w Liwie, a tuż obok niego malownicze miasto Węgrów, gdzie w zakrystii bazyliki mniejszej podziwiać można magiczne lustro Twardowskiego.

Na planie filmu **1920. Bitwa Warszawska**, reżyseria Jerzy Hoffman. Na zdjęciu Adam Ferency (czekista Bykowski) i Olga Kabo (Sofia Nikołajewna), fot. Czesław Czaplirski/FOTONOVA

19

PAŁAC W JABŁONNIE

HANS KLOSS Z WIZYTĄ W PAŁACU

Osiemnastowieczny pałac w Jabłonnie przyciąga niezwykłą historią. Tutaj pomieszkiwał król Stanisław Poniatowski, a biskup płocki – fundator rezydencji – podarował ją swojemu bratankowi, księciu Józefowi Poniatowskiemu. Posiadłość Poniatowskich pod Warszawą kusi wielohektarowym parkiem w stylu angielskim z licznymi alejami spacerowymi, ścieżkami rowerowymi i ponad stuletnim drzewostanem. Dla miłośników seriali ważna jest pewnie jeszcze jedna informacja: w Sali Balowej pałacu Marta Mostowiak wzięła ślub z Andrzejem Budzińskim w serialu **M jak miłość**.

Zespół pałacowo-parkowy w Jabłonnie gościł wiele ekip filmowych. Janusz Majewski kręcił tutaj sceny zabawy sylwestrowej w komedii **Excentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy**. Po parkowych alejkach przechadzał się również Artur Żmijewski jako **ojciec Mateusz**, bo zabytkowa rezydencja została wykorzystana w kultowym serialu jako siedziba biskupa. W oranżerii i Sali Pompejańskiej powstały sceny do dramatu sensacyjnego **Hans Kloss. Stawka większa niż śmierć** z udziałem Stanisława Mikulskiego i Emila Karewicza. Pałac pełni funkcję centrum konferencyjnego, dysponuje także hotelem i restauracją. W Sali Balowej regularnie organizowane

są koncerty muzyki poważnej. W okolicy można również skorzystać z licznych tras rowerowych. Około kilometra od pałacu, przy miejscowej piaskarni, rozpoczyna się jeden z najciekawszych szlaków rowerowych biegnący wątem przeciwpowodziowym wzdłuż Wisły. Więcej: www.palacjablonna.pl

Pałac na ekranie

M jak miłość (2000–)

Oficer (2004–2005)

Ojciec Mateusz (2008–)

39 i pół (2008–2009)

Usta usta (2010–2011)

Hans Kloss. Stawka większa niż śmierć
(2012)

Excentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy (2015)

* Na liście wymienione są tylko niektóre tytuły.

Jeden z odcinków serialu **Czterdziestolatek** nakręcono w Jabłonnie. Na zdjęciu Anna Seniuk (Magda Karwowska) i Jan Nowicki (profesor Zygmunt Koziętło), fot. East News/Polfilm

PAŁAC W RADZIEJOWICACH

ROMAN WILHELMI I PIĘKNE ARYSTOKRATKI

Położone w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego Radziejowice przyciągają urokliwie położonym klasycystycznym pałacem, a także otaczającą miasteczko Puszcza Jaktorowską. Zespół pałacowy w Radziejowicach ma bogatą historię sięgającą XV wieku. Obecnie mieści się w nim Dom Pracy Twórczej, w którym tętni życie kulturalne. Pałac rozstały liczne produkcje filmowe. Jeszcze przed wojną, w 1928 roku, miał premierę dramat kostiumowy w reżyserii Ryszarda Ordyńskiego **Pan Tadeusz**. W serialu **Kariera Nikodema Dyzmy**, w pałacu spotykały się piękne arystokratki z tajemniczej łoży, które urządziły tutaj orgię z udziałem Wielkiego Trzynastego czyli Romana Wilhelmi. Widzowie mogli też podziwiać radziejowicką posiadłość w filmie Jerzego Hoffmana **Znachor** (1981). Pałac był w nim rezydencją hrabiostwa Czyńskich. Właśnie tam młody hrabia Leszek Czyński dowiedział się, że jego ukochana przeżyła wypadek motocyklowy i stamtąd wyruszył powozem pełnym róż na spotkanie z dziewczyną.

Dom Pracy Twórczej w Radziejowicach
ul. Sienkiewicza 4, tel. 46 857 71 75,
www.palacradziejowice.pl

Pałac na ekranie

Pan Tadeusz (1928)

Lalka (1968)

Kariera Nikodema Dyzmy (1980)

Znachor (1981)

Kto nigdy nie żył (2006)

Wichry Kołymy (2009)

Przy okazji pobytu w Pałacu warto odwiedzić baseny termalne w Mszczonowie.

ul. Warszawska 52,
tel. 46 857 87 81,
www.termy-mszczonow.eu

Kadr z filmu **Znachor**. Na zdjęciu Maria Homerska i Igor Śmiałowski (hrabiostwo Eleonora i Stanisław Czyński przed pałacem w Radziejowicach, fot. Roman Sumik, FilMOTEKA Narodowa)

SEROCZYN

W KRAJNIE NOCY I DNI

Zełączą we wschodniej części województwa mazowieckiego Seroczyn przyciąga turystów bogactwem przyrody – nieopodal bowiem rośnie prastary las, a rezerwaty Dąbrowy Seroczyńskie i Kulak kuszą widokiem rozłożystych dębów i buków, tajemniczymi uroczyskami i stawami. Jeden z nich kojarzy chyba większość dorosłych Polaków, bo to staw, w którym Karol Strasburger zbierał nenufary dla Jadwigi Barańskiej w serialu oraz filmie *Noce i dni*. Filmowy staw niewiele się zmienił od tamtego czasu, a co najważniejsze – ciągle kwitną na nim nenufary. Naszą wyprawę możemy rozpocząć od zabytkowego parku z okazałymi jesionami, klonami i kasztanowcami. Znajdziemy go na południowym skraju wioski, obok neorenesansowego pałacyku Edmunda Wernera. W części wsi noszącej nazwę Adamiec scenografowie postawili dworek Niechciców. Przed budynkiem wykopano staw, a nieopodal posadzono 300 wierzb. Tak Seroczyn ucharakteryzowano na filmowy Serbinów. Na amatorów wycieczek rowerowych czeka Trasa Wodyńska – przebiegający między innymi przez Wodnie, Seroczyn i Kołodziej szlak rowerowy, który wiedzie przez historyczne miejsca w południowo-zachodniej części powiatu siedleckiego. Po drodze, w rezerwacie Kulak, możemy zrobić

sobie krótką przerwę i zobaczyć pamiętny staw z *Nocy i dni*. Więcej o szlaku: www.turystyka.siedlce.pl

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Pułaskiego 7, Siedlce,
tel. 535 068 593,
www.pttksiedlce.pl

Gdzie zjeść

- » Restauracja Kochanówka
(ul. Kochanowskiego 9, Siedlce,
tel. 505 172 964)
- » Restauracja Dworska
(Dwór Mościbrody, Mościbrody 52,
Wiśniew, tel. 25 641 70 30)

Zabytkowy zespół dworski w Seroczynie, fot. Diana Żydak

MIŃSK MAZOWIECKI

PRZYSTANEK NAD SREBRNĄ

Co łączy wybitnego reżysera Andrzeja Wajdę, słynnego aktora naturšczyka Jana Himilšbacha i twórcę legendarnej Piwnicy pod Baranami Piotra Skrzyneckiego? Losy każdego z nich były związane z Mińskiem Mazowieckim, a miasto do dzisiaj kultywuje pamięć o tych wybitnych postaciach. Jan Himilšbach doczekał się nawet własnego, organizowanego najczęściej we wrześniu festiwalu. Zwiedzanie warto zacząć w okolicznych Górach Łańcuchowych, paśmie malowniczych wydm porośniętych sosnami. Parkujemy samochód przy rezerwacie Bagno Pogorzeli i dalej wędrujemy do Góry Skorinowej. Spacer po Mińsku najlepiej rozpocząć od malowniczego Parku Miejskiego im. Dernałowiczów. Uroku temu miejscu dodaje barokowo-klasycystyczny pałac oraz rzeka Srebrna. Przed pałacem Arkadiusz Czerepach udzielał wywiadu telewizyjnego w serialu **Ranczo**. Nieopodal – przy ulicy Kościelnej – stanął oryginalny przystanek autobusowy, który ma przypominać o realizowanym tutaj dziele Andrzeja Wajdy **Brzezina**. Lokalizacja filmowego przystanku nie jest przypadkowa: w kamienicy przy ulicy Kościelnej 4 wybitny reżyser nakręcił sceny do **Pierścionka z orłem w koronie**, a na pobliskim Starym Rynku do **Brzeziny**. Plenery ulicy Mireckiego wykorzystyła Agnieszka

Holland w filmie wojennym **Europa, Europa**. Kto chce dzień zakończyć aktywnie, ten może skorzystać z miejskiego aquaparku z lodowiskiem.

Muzeum Ziemi Mińskiej w Mińsku Mazowieckim

ul. Stefana Okrzei 16, tel. 25 752 25 81,
www.mzm-minsk maz.pl

Mińsk Mazowiecki na ekranie

Śluby ułańskie (1934), *Brzezina* (1970)
Europa, Europa (1991)
Pierścionek z orłem w koronie (1992)
Ranczo (2014)

Scena z filmu **Pierścionek z orłem w koronie**.
Od lewej: Cezary Pazura (porucznik Kosior), Rafał Królikowski (Marcin), Jerzy Kamas (pułkownik „Prawdziej”),
fot. Roman Sumik/Filmoteka Narodowa

SKANSEN KULTURY LUDOWEJ I ZIEMIAŃSKIEJ W KULIGOWIE

FILMOWY SKANSEN NAD BUGIEM

W Kuligowie, nad rzeczonym rozlewiskiem znajduje się Skansen Kultury Ludowej i Ziemiańskiej. Mimo że miejsce to opowiada historię czasów minionych, do dziś całe tętni życiem. Pomysłodawcą przedsięwzięcia jest Wojciech Urmanowski, który tworzenie swojej kolekcji rozpoczął od gromadzenia rodzinnych pamiątek. Marzeniem pana Wojciecha jest, aby dorobek kulturalny i materialny wsi mazowieckiej zachował się dla przyszłych pokoleń. Na pewno pomoże w tym fakt, że skansen zapisał się na kartach polskiej kinematografii. Stanowił scenerię do filmów *Jasminum* oraz *Pornografia* na podstawie powieści Witolda Gombrowicza w reżyserii Jana Jakuba Kolskiego. Ponad 1000 eksponatów, z których wiele grało też w filmie *Zemsta* Andrzeja Wajdy, można podziwiać w przydrożnej kuźni, spichlerzu, stodole, oborze, wozowni i warsztatach, w których prezentowane są różne techniki wyrobnicze. Dworek drobnoszlachecki o niezapomnianej atmosferze oraz prawdziwa wiejska chata zapierają dech w piersiach. Goście zachwycają się także okazałymi rzeźbami Marka Gołaszewskiego wykonanymi w drewnie za pomocą piły spalinowej. Po wizycie w skansenie warto udać się na spacer nad rzekę. Również tutejsze łąki

tworzyły filmową historię tego miejsca – posłużyły jako sceneria do końcowej sceny filmu Stanisława Tyma *Ryś*. Stały element nadbużańskich pejzaży stanowią też pływające nenufary, niezwykle podobne do tych zrywanych przez Józefa Tolibowskiego dla Barbary Niechcic w kultowej scenie z *Nocy i dni*.

Skansen w Kuligowie

ul. Kręta 4, tel. 604 455 524

www.skansen.powiatwołominski.pl

Kuligów na ekranie

Pierścionek z orłem w koronie (1992),
Zemsta (2002), *Pornografia* (2003),
Jasminum (2006), *Ryś* (2007), *Ranczo* (2014)

Kadr z filmu *Zemsta*, fot. East News

TORUŃ

2 SIERPC

3 PŁOCK

11 Łąka

4 PUŁTUSK

5 Twierdza Modlin

9 Granica (KPN)

WARSZAWA

12 ŻYRARDÓW

20 Radziejowice

15 Mała Wieś

6 Czernsk

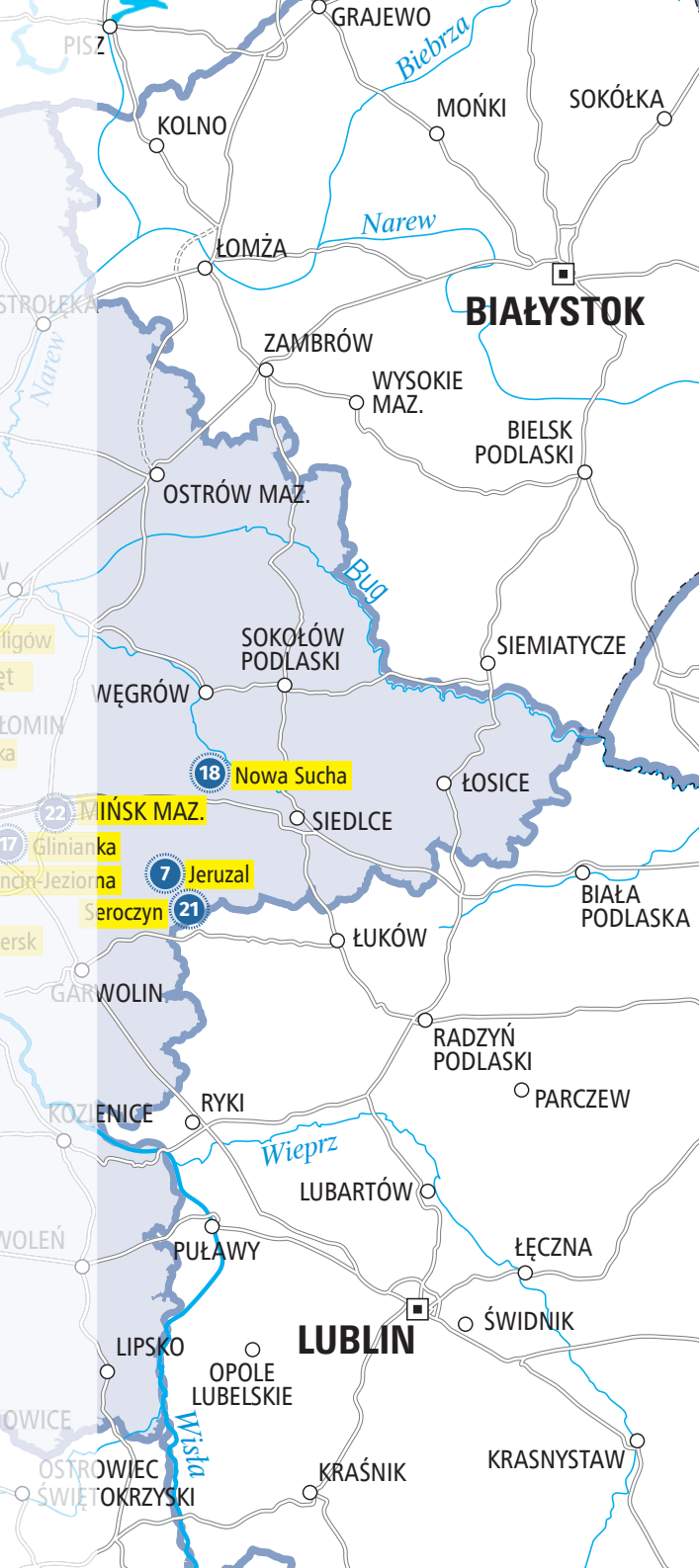
17 Glinianka

10 Konstancin-Jeziorna

13 RADOM

14

KIELCE

1	Warszawa	s. 04
2	Sierpc	s. 16
3	Płock	s. 20
4	Pułtusk	s. 24
5	Twierdza Modlin	s. 28
6	Czersk	s. 32
7	Jeruzal	s. 36
8	Nieporęt (Jezioro Zegrzyńskie)	s. 40
9	Granica (Kampinoski Park Narodowy)	s. 42
10	Konstancin-Jeziorna	s. 44
11	Łąck	s. 46
12	Żyrardów	s. 48
13 14	Radom	s. 50, 52
15	Belsk Duży	s. 54
16	Zielonka	s. 56
17	Glinianka	s. 57
18	Nowa Sucha	s. 58
19	Jabłonna	s. 59
20	Radziejowice	s. 60
21	Seroczyn	s. 61
22	Mińsk Mazowiecki	s. 62
23	Kuligów	s. 63

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚĆ

Mazowsze.
serce Polski

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt "Szlaki turystyczne dziedzictwa kulturalnego Mazowsza" współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013. Działanie 6.2 Turystyka

www.mazowsze.travel